

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**

**Problematika zařazení tématu OČMU do výuky na základních školách
z pohledu pedagogických pracovníků**

**The problematics of incorporating the education of the OČMU topic at
elementary schools from the point of view of pedagogues**

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací
Vedoucí práce: Ing. René Mildorf

Lucie Kučerová

Kladno, květen 2018

Z a d á n í   b a k a l á ř s k é   p r á c e

Student: **Lucie Kučerová**
Obor: Plánování a řízení krizových situací
Téma: **Problematika zařazení tématu OČMU do výuky na základních školách z pohledu pedagogických pracovníků**
Téma anglicky: The Problematics of Incorporating the Education of the OČMU Topic at Elementary Schools from the Point of View of Pedagogues

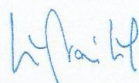
Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Předmětem bakalářské práce bude zjistit jak je problematika tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí (OČMU) začleněna do školních vzdělávacích programů základních škol a jakým způsobem je koncipována. Teoretická část bude zaměřena na historii branné výchovy na základních školách. V praktické části bude analyzována, na základě polostandardizovaného rozhovoru s pedagogy, úroveň zajištění výuky dané problematiky. Pozornost bude zaměřena na aktuální zařazení tohoto tématu do výuky a její zabezpečení na základních školách. Výsledky rozhovorů budou porovnány mezi nejméně 10 školami v okrese Kladno. Na základě těchto výsledků bude zpracována statistika aktuálního začlenění problematiky do výuky a bude vyhodnocena připravenost škol k výuce tohoto tématu.

Seznam odborné literatury:

- [1] MARÁDOVÁ, Eva, Ochrana člověka za mimořádných událostí, Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007, ISBN 978-80-86991-24-5
[2] PLUCKOVÁ, Irena a kol., Jak se zachovat, když... pro 2. stupeň ZŠ vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích, Brno: Nová škola, 2016, ISBN 978-80-7289-746-9
[3] ŠILHÁNEK, Bohumil a DVORÁK, Josef, Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách, : Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, ISBN 80-86640-12-4

Zadání platné do: 20.09.2019
Vedoucí: Ing. René Mildorf
Konzultant: Ing. Hana Pinkasová Dejlová

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 19.02.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „Problematika zařazení tématu OČMU do výuky na základních školách z pohledu pedagogických pracovníků“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 11.05.2018

.....
podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu práce Ing. René Mildorfovi za jeho vstřícnost, nezbytné rady a připomínky, které mi poskytoval při konzultacích v průběhu vypracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala konzultantce Ing. Haně Pinkasové Dejlové za její spolupráci a cenné informace.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá popisem dřívější branné výchovy a aktuálním začleněním tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů základních škol. Cílem bakalářské práce je zjistit aktuální rozložení výuky Ochrany člověka za mimořádných událostí na vybraných dvanácti základních školách v okrese Kladno a dále pomocí jakých různorodých metod je výuka koncipována.

V teoretické části je popsán vznik branné výchovy od 19. století až po její ukončení, pozornost je také zaměřena na tehdejší začlenění branné do výchovy na základních školách. Dále je v teoretické části popsáno doporučení na rozložení problematiky do vzdělávacích programů vypracované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a jsou zpracovány jednotlivé výukové programy pro tuto problematiku.

V praktické části je provedena analýza pomocí polostandardizovaného rozhovoru s pedagogy, který se skládá z devíti otázek. Rozhovor je zaměřen nejen na aktuální začlenění problematiky Ochrany člověka za mimořádných událostí na vybraných školách v okrese Kladno, ale také na formu výuky a připravenost škol na rozšíření výuky daného tématu. Na závěr je provedena subjektivní analýza statistického zhodnocení zjištěných informací.

V diskuzi je provedena komparace dosažených výsledků s výsledky zprávy meziresortní skupiny, která se zabývá rozsahem výuky dané problematiky na základních školách. Dále je provedeno porovnání dosažených výsledků s výsledky dvou bakalářských prací, které se taktéž zabývají podobným tématem.

Klíčová slova

Branná výchova; základní škola; ochrana člověka za mimořádných událostí; výuka na základních školách; rámcový vzdělávací program

Abstract

This bachelor thesis tackles the history of the civil defence education and how it used to be taught in schools and also describes how the civil protection during emergency situations is nowadays included in the educational program of primary schools. The goal is to find out what the current way of teaching the civil protection during emergencies at selected twelve schools from the Kladno district and also which methods are used and how is the subject constructed.

In the theoretical part is described the origin of civil defence education in the nineteenth century as well as its downfall. Aiming on how it used to be included in the school system at the time. Then it focuses on how the ministry of education recommends that the goal should be implemented into various education programs and how are they constructed.

Nine basic questions interviewed with pedagogues are analysed in the practical part of my thesis. The interview focuses on current inclusion of civil protection during emergency situations in the selected schools in the Kladno district, and whether are the schools even ready for this kind of education expansion. As an outcome a statistical evaluation based on harvested information is carried out.

In the discussion the reached results are compared with the report of interdepartmental group which is devoted to the problematic. In the end the comparison between two other bachelor theses, that tackle similar problematic is carried out.

Keywords

Civil defence education; primary school; civil protection during emergency situation; education system; framework educational program

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Současný stav.....	9
2.1	Historie branné výchovy na území České republiky.....	9
2.2	Doporučený rozsah výuky na základních školách.....	17
2.3	Přehled současných výukových programů.....	19
2.3.1	Vzdělávací kurzy.....	19
2.3.2	Projekty.....	20
2.3.3	Materiály k výuce.....	21
2.4	Legislativa.....	23
3	Cíl práce.....	25
4	Metodika.....	26
5	Výsledky.....	27
6	Diskuze.....	38
7	Závěr.....	45
8	Seznam použitých zkratk.....	46
9	Seznam použité literatury.....	47
10	Seznam použitých obrázků.....	50
11	Seznam použitých tabulek.....	51

1 ÚVOD

Vzdělávání je důležitou součástí našich životů. Když je žákům látka pravidelně opakována již od začátku jejich studia, zvyšuje se pravděpodobnost zapamatování informací. Tyto informace si v nejlepším případě s sebou žáci nesou po celý život. Stejně je to s bezpečnostními tématy, které jsou důležité nejen z hlediska jejich budoucího povolání, ale také z hlediska jejich osobního života. I když je Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) v České republice velice propracovaný a účinný, vzdělanost obyvatelstva v této problematice už je nižší. Při různých mimořádných událostech se můžeme setkat s tímto problémem. Například při vystavení akutnímu stresu v krizových situacích lidé nevědí, co dělat, jak si zavolat pomoc nebo jak pomoc poskytnout. V této situaci to ve většině případů vyřeší pomoc operátora na tísňové lince, který je schopný člověku v tísni poskytnout pomoc po telefonu či asistovanou zdravotnickou první pomoc. Nicméně lidé by měli mít základní znalosti toho, co dělat, když nastane mimořádná událost. Proto je velice důležité začínat u dětí. Jak již bylo zmíněno na začátku, čím dříve je žákům vštěpována látka, tím vyšší je pravděpodobnost, že si jí zapamatují. Vyučování bezpečnostních témat v České republice je stanoveno Rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání (dále jen RVP ZV), ten však nestanovuje přesné rozložení výuky do vzdělávacích programů škol. Školy si tak samy volí, v kterých předmětech bude látka vyučována, a kolik hodin jí bude věnováno. Tato metoda zavedení problematiky do více předmětů se nazývá průřezové vyučování. Nad zavedením samostatného předmětu pro tuto problematiku se již uvažovalo. Sjednocení do samostatného předmětu by znamenalo pravidelnou a účinnější výuku, ale většina školských zařízení s tím nesouhlasí z důvodu nedostatečného prostoru pro výuku dalšího předmětu, a tak téměř všechny školy zůstaly u průřezového vyučování.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z toho důvodu, že většina dosavadních výzkumů se zaměřovala na informovanost žáků v bezpečnostních tématech, ale žádný se nezaměřoval na pedagogy. Vzhledem k tomu, že pedagogové předávají informace a znalosti žákům, je dle mého názoru důležité, aby byla přednostně zajištěna dostatečná informovanost pedagogů. Touto prací bych chtěla přinést pohled na aktuální rozložení bezpečnostních témat do výuky, ale také pohled pedagogů na vzdělávání žáků v této problematice. Pedagogové mají z hlediska vzdělávání k žákům nejbližší, a tím i nejlépe vědí, jaké metody výuky žákům přinesou nejvíce informací.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Historie branné výchovy na území České republiky

Brannost – systém kvalit a opatření na úrovni státu, tříd i osobností, jak v oblasti vojenské, tak i sociální, politické či ekonomické, k obraně tehdejší socialistické vlasti [1].

Branná výchova – plánovitý proces, který měl cílevědomě utvářet společnost k obraně vlasti, motivovat ji a připravit na možné ohrožení [1].

Branná příprava – obsahovala veškerou činnost politických, vojenských nebo společenských subjektů a obyvatelstva za účelem dosažení maximálních znalostí a kvalit. Branná příprava byla nadřazenější než branná výchova nejen z důvodu hlubšího a širšího významu, ale také kvůli obsahu, který zahrnoval praktickou část přípravy celého obyvatelstva [1].

Branná výchova se v Čechách objevila již v první polovině 19. století. V tehdejší Rakousku – Uhersku se tvořily tzv. masové armády, ve kterých byli mladí lidé připravováni na obranu své vlasti. Později se tato příprava přesunula do škol, kde se uplatňovala v rámci tělovýchovy, a předpokládalo se, že tímto důkladným způsobem výuky budou mladí lidé dostatečně připraveni v případě ohrožení státu [2].

Za hlavního průkopníka branné výchovy je považován Miroslav Tyrš. V roce 1860 předložil podmínky pro vytvoření branné připravenosti lidových mas a založil Sokol. Jeho myšlenka spočívala nejen v procvičování fyzické připravenosti, ale také připravenosti psychické. Zastával názor, že kdo jiný než sám lid dokáže ochránit vlast, a tak bylo cílem učinit národ silným a soběstačným formou branné připravenosti. V 70. a 80. letech 19. století se začala uplatňovat myšlenka začlenění branné připravenosti do škol. Armáda trvala na větší předvojenské připravenosti mladých mužů pro pozdější nástup do vojenské služby. Tento typ přípravy kladl důraz zejména na fyzickou připravenost a přetrval i v době Československé republiky. Tímto způsobem Tyršova myšlenka zanikla [2].

V důsledku zrychlené industrializace se na konci 19. století dělnická třída snažila osamostatnit od spolupráce s buržoazií, zde se začaly objevovat pokusy o vytvoření dělnické tělovýchovy. Také klerikální kruhy se snažily o osamostatnění ve veřejné

tělovýchově a začaly zakládat tělocvičné odbory, které se v roce 1909 spojily v organizaci Orel. Členové těchto jednot byly vychovávány protisocialisticky, a proto jejich činnost brzdila utváření branného vědomí lidu. Před 1. světovou válkou byl vytvářen obrovský tlak na české a slovenské školství. Ministerstvo vojenství se snažilo o militarizaci mládeže formou vydávání směrnic, které kladly větší požadavky na výcvik mladých mužů na školách. Vojenská cvičení na školách byla svěřována vojenskému personálu, který neměl pedagogické vzdělání, a tak výuka neměla žádnou souvislost. Po této zkušenosti bylo rozhodnuto, že se předvojenská výchova bude uskutečňovat v rámci mimoškolních aktivit. V českých zemích tuto úlohu převzal skauting, který se však v době 1. světové války již nemohl plně rozvinout [2].

Po Říjnové revoluci u nás zmizely militaristické tendence a formy předvojenské výchovy na školách. Nicméně ve druhé polovině dvacátých let se začalo znova uvažovat o zavedení předvojenské výchovy a byla zpracována první osnova zákona o branné výchově. Proti tomuto zákonu se postavily školy, které zastávaly názor, že výchova mládeže není předmětem armády [3].

V roce 1934 byla zřízena Nejvyšší rada obrany státu, s jejím nástupem se začalo usilovat o zdokonalení a rozšíření branné soustavy jako brannosti celého státu a o modernizaci armády. Školy si uvědomily důležitost celé situace a rozhodly se pro modernější předvojenskou výchovu, která již nebyla formou „drilové“ výchovy, ale měla prvky mravní, duševní i tělesné vyspělosti. V této době se poprvé začal používat pojem branná výchova. Důležitou součástí byla také edukace pedagogů, pro které byly připravovány kurzy branné výchovy [4].

V této době byl přijat jeden z prvních zákonů, který se týkal ochrany obyvatelstva, a to zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Tento zákon převážně vymezoval povinnosti vlastníků nemovitostí, aby zajistili dostatečné úkryty a plynové masky pro své zaměstnance. Zákon byl uváděn jako vzor zákona o tzv. pasivní obraně. Řízením pasivní obrany v době míru bylo zvoleno ministerstvo vnitra. Pro řešení problémů ochrany obyvatelstva byl zřízen Poradní sbor a v rámci obcí to byly Místní poradní výbory, které řešily prvky místní pasivní obrany [5].

Po 2. světové válce v roce 1945 vznikla organizace Svaz brannosti, která měla sloučit brannost celého obyvatelstva. Branná výchova byla jako celek předána pod ministerstvo

školení, aby nevznikla stejná situace jako v minulých letech, kdy ministerstvo vojenství zasahovalo do výuky na školách [3].

Počáteční opatření civilní ochrany byla prováděna na základě původních norem a zákonů, mezi ně patřil i zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. V roce 1948 zpracovalo ministerstvo vnitra návrh osnovy na nový zákon o civilní ochraně. Podle tohoto zákona byla civilní ochrana charakterizována jako „ochrana života a statků před požáry a jinými mimořádnými ohroženími, před leteckými a jinými podobnými útoky.“ [5 s. 22] Zákon v této podobě ale nebyl nikdy přijat. Až v roce 1950 byl přijat zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami [5].

V roce 1951 bylo vydáno vládní usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951, které pro příklad obsahovalo, „řízení a organizování civilní obrany přísluší ministru vnitra, ministr vnitra je zmocněn určit povinnosti a úkoly zúčastněných ministerstev v oboru civilní obrany a přísluší mu kontrola, zda jsou tyto úkoly řádně plněny.“ [5 s. 29] Zde se můžeme poprvé setkat s pojmem „civilní obrana“. Tento pojem představoval širší rozsah než již zmiňovaná „civilní ochrana“ nebo „pasivní ochrana“. Civilní obrana se nevyznačovala pouze pasivními ochrannými opatřeními, ale také prvky aktivními nebo obrannými. V roce 1951 byl zřízen Ústřední odbor civilní obrany, který měl na starosti úkoly civilní obrany. Tento odbor byl přímo podřízen ministru vnitra. Aby bylo docíleno úspěšného obsazení funkcí, byla vybudována vzdělávací střediska na území Prahy pro nový personál. Snahou kurzů civilní obrany bylo, aby každý vedoucí pracovník, který se kurzu zúčastnil, předal potřebné znalosti svým podřízeným. V roce 1955 byl zrušen proces výuky ve vzdělávacích střediscích a nahrazen výukou v Učilišti civilní obrany v Praze. Až později byl do struktury civilní obrany vnesen nějaký řád. Pracovníci a školitelé byli rozděleni podle svých funkčních zařazení a bylo prováděno přezkoušení znalostí pracovníků [5].

V první fázi součinnosti štábů civilní obrany měst a národních výborů došlo k rozhodnutí o zřízení služby civilní obrany. Celkem bylo ustanoveno 13 služeb civilní obrany. Mezi tyto služby patřila například zdravotnická služba, krytová služba nebo protichemická služba. Každá z těchto služeb civilní obrany patřila pod vybrané ministerstvo nebo pod některý z ústředních úřadů a tyto orgány za ně zodpovídaly. V organizaci civilní obrany se také vyskytovaly tzv. veřejné útvary civilní obrany. K těmto útvarům patřily zdravotnické hlídky, zdravotnické družiny, požární hlídky a skupiny svépomoci. Při budování organizační struktury civilní obrany se také

dbalo na zvýšení opatření k ochraně obyvatelstva. Byl vytvořen poplachový systém a byl kladen větší důraz na individuální protichemickou ochranu a kolektivní ochranu [5].

Začátkem 50. let převládl názor, že obyvatelstvo je zodpovědné za zajištění nezávislosti a udržení míru, proto bylo nutné upravit brannou výchovu Ústavou, která by stanovila povinnost každého občana účastnit se branné výchovy. V souvislosti s tím vznikl v roce 1951 nový zákon o branné výchově a byla zřízena branná organizace Svaz pro spolupráci s armádou. Avšak v této době ještě nebyla branná výchova v pedagogice rozpracována, a tak obsah a metody výuky na školách postrádaly jednotu [3].

V roce 1957 došlo ke změně v opatření k ochraně před zbraněmi hromadného ničení. Vzhledem k poloze tehdejšího Československa byly vyvozeny závěry, že použití zbraní hromadného ničení by vysoce ohrozilo obyvatelstvo a že v případě takového útoku by bylo minimum času na varování obyvatelstva před vzdušným napadením. Kvůli této tíživé situaci bylo nutno vytvořit nová opatření, která se týkala zpracování plánů včasného varování a vyrozumění obyvatelstva, rozšíření protichemických opatření na celé území státu a novelizace vládního usnesení o civilní obraně z roku 1951. K realizaci těchto opatření byla zřízena Vládní komise na ochranu proti zbraním hromadného ničení [5].

Na začátku 60. let byl přijat zákon č. 40 Sb., o obraně Československé socialistické republiky. Tento zákon nahrazoval zákon č. 131/1936 Sb., o obraně státu. Přijetím tohoto zákona byla také zrušena platnost zákona č. 92/1951 Sb., o branné výchově. V této době se také uvažovalo o změně dosavadního vládního usnesení o civilní obraně státu z roku 1958, jelikož úkoly civilní obrany vyžadovaly zapojení občanů do příprav, avšak tyto povinnosti nebyly právně sepsány. Na základě toho mělo dojít ke zpracování návrhu zásad zákona o civilní obraně. Zpracování návrhu trvalo delší dobu, než se předpokládalo, a z důvodu toho, že již byl připravovaný zákon o civilní obraně, bylo rozhodnuto nepokračovat ve zpracování návrhu [5].

V roce 1966 se uskutečnil 13. sjezd Ústředního výboru Komunistické strany Československa (dále jen „UV KSČ“), kde bylo rozhodnuto, že je neustálá potřeba zdokonalovat obranný systém státu, jedním z kroků bylo zřízení Rady obrany státu. Branná výchova však stále teoreticky zaostávala a nebyla komplexní, proto bylo potřeba přeorganizovat celý systém branné výchovy. Začal se udávat směr, definice a pojmy a pro lepší výsledky bylo pokusně zavedeno oborové studium na fakultě tělesné výchovy

a sportu Univerzity Karlovy. Byly vytvořeny osnovy pro učební plán a poprvé stanoven obsah branné výchovy [3].

Dne 19. března 1971 bylo usnesením předsednictva ÚV KSČ ustanoveno přesné místo branné výchovy v systému ČSSR dokumentem „O jednotném systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR“. Branná výchova měla tři části, kdy první byla školní branná výchova, na kterou navázala příprava branců, a třetí část byla branná příprava vojáků v záloze. Důležitou částí byla také příprava obyvatelstva na ochranu před zbraněmi hromadného ničení a provádění evakuace. V roce 1973 byl přijat nový zákon o branné výchově, který splňoval veškeré požadavky a vhodně zapadal do systému. V této době byl systém branné výchovy považován za nejrozpracovanější a kvalitativně odlišný od systému branné výchovy předcházejících let. Na základních a středních školách byl zaveden samostatný předmět branná výchova a na vysokých školách byly zřízeny katedry branné výchovy. Byla vymezena odpovědnost jednotlivých orgánů a organizací v systému [2].

Systém branné výchovy na školách byl v této době velice propracovaný. Branná výchova byla zahrnuta do všech školských zařízení, od mateřských škol až po vysoké školy. Pokusné studium učitelství branné výchovy na vysokých školách bylo přeměněno na řádné studium a později bylo rozšířeno o další fakulty. Studium učitelství nebylo jediné, které se zaměřovalo na brannou výchovu. Výuka tématu se postupně rozšířila jako řádný vyučovaný předmět na vysokých školách [4].

Jelikož branná výchova zahrnovala i nejširší vrstvy obyvatelstva byl, v roce 1979 vydán předpis CO-1-3, který specifikoval přípravu občanů k civilní obraně. Předpis zahrnoval vojensko-politickou tematiku a odborně technickou tematiku, která zahrnovala signály civilní obrany a chování obyvatelstva, evakuaci nebo individuální a kolektivní ochranu. Příprava občanů k civilní obraně byla realizována ve 2x dvou hodinách ročně formou besed, přednášek a praktických cvičení. Přestože byla příprava určena pro všechny občany, kam spadalo i tzv. neaktivní obyvatelstvo (důchodci a ženy v domácnosti), účast činila pouze 50 % obyvatelstva. Tato účast byla připisována k nejasné formulaci zákona č. 73/1973 Sb., ze kterého přesně nevyplývalo, zda je účast povinná nebo ne [5].

Mezi hlavní druhy ochrany obyvatelstva v 70. letech patřila zejména evakuace, které se začal přikládat větší význam. Bylo důležité stanovit nejvíce ohrožená místa a zpracovat detailní plán evakuace. Na zpracování plánů se podílely téměř všechny orgány státní

správy, měst a obcí. Evakuace byla dělena na všeobecnou a částečnou, kdy rozdělení do těchto dvou kategorií záviselo na druhu místa nebo typu objektu. Dalším druhem ochrany obyvatelstva bylo ukrytí obyvatelstva. Ukrytí bylo z části spojováno s evakuací obyvatelstva před možným útokem a bylo důležité, aby se nacházelo přímo v místech, kde lidé žijí a pracují. Ukrytí bylo opět kategorizováno dle důležitosti a místa. K úplnému dosažení bylo potřeba vybudovat dostatek úkrytů k ochraně celého obyvatelstva, proto byl vytvořen „úkrytový fond“, který by zabezpečil dostatek ochrany. Byly využity staré podzemní úkryty a vybudovány nové dvouúčelové, také byly prováděny průzkumy podzemních prostorů. V lokalitách, kde nebylo možné zabezpečit ukrytí osob, se uvažovalo o vybudování polních úkrytů. Individuální protichemická ochrana patřila do ochrany obyvatelstva již od poloviny 60. let. K ní patřily prostředky ochrany dýchacích cest a povrchu těla nebo osobní diagnostický dozimetr. Obyvatelstvo bylo na základě koncepce zásobováno těmito prostředky v případě ohrožení podle daného pořadí. První byli zásobováni příslušníci jednotek civilní obrany, dále osazenstvo objektů výrobní sféry, děti do 15 let a ostatní. Nicméně reálné vybavení obyvatelstva bylo takové, že 100% byli vybaveni pouze pracovníci objektů výrobní sféry a děti do 15 let. Pracovně neaktivní obyvatelstvo bylo vybaveno pouze z 30 % a pro zbytek obyvatelstva se počítalo pouze s ochrannými rouškami. Celkově můžeme usoudit, že ochrana obyvatelstva v 70. letech již byla na vyšší úrovni a propracovanější [5].

Branná výchova na základních školách měla odpovídat věku žáků, kdy na prvním stupni měla rozvíjet lásku k socialistické vlasti a schopnost ochránit se před účinky zbraní hromadného ničení. Na druhém stupni měla branná výchova posunout mládež k pozitivnímu přístupu k obraně vlasti. Mezi základy branného vzdělávání patřila již zmíněná ochrana před účinky zbraní hromadného ničení, zdravotnický výcvik a základy topografie. Branná výchova již nebyla pouze začleněná do tělovýchovy, ale byla obsažena téměř ve všech předmětech. V rámci základní školy se také uskutečňovaly branné kurzy, cvičení, žáci byli orientováni k vojenským povoláním, učili se práci s branným tiskem nebo absolvovali exkurze s brannou náplní [6].

Žákům nebyla vštěpována branná výchova jenom po dobu studia, ale také v mimoškolních aktivitách. Žáci pomocí dobrovolné branné aktivity prohlubovali svůj vztah k branné problematice. Zájmových aktivit bylo mnoho, většina byla zaměřena na fyzickou zdatnost, jednalo se především o různé sporty a hry. Další možností byly

zájmové kroužky, kdy děti měly možnost účastnit se modelování a kreslení s brannou tematikou [4].

K účelné výuce bylo potřeba využívat dostupných učebních pomůcek. Všechna školská zařízení byla vybavována učebními pomůckami státem, aby bylo zajištěno vybavení všech škol. Mezi učební pomůcky patřila zařízení pro záznam a reprodukci zvuku, školní televize nebo mechanické stroje. Mezi další pomůcky patřily topografické mapy, zbraně, střelivo nebo radiostanice. Každá škola měla vlastní kabinet branné výchovy, kde se shromažďovaly veškeré pomůcky pro výuku. Jednou z povinností škol bylo vést evidenci učebních pomůcek z důvodu možnosti vypůjčení pomůcek jinému pedagogovy nebo jiné škole [7].

Každý vyučovaný předmět obsahoval učivo, kterého bylo možno využít k branné výchově. Učivu se přikládala určitá hodnota, která předměty rozdělovala do primárních a sekundárních branných hodnot. Pod primární branné hodnoty spadaly ty předměty, které bezprostředně směřovaly k utváření socialistické brannosti žáků, ostatní předměty se řadily do sekundárních hodnot. Mezi předměty, které utvářely branné vědomí žáků, patřila například prvouka nebo zeměpis. V přírodopisu si žáci osvojovali znalosti v poskytování první pomoci, v chemii se naopak žáci učili poznávat bojové otravné látky a ochranu před nimi. Během školního roku se uskutečňovala dvě branná cvičení, při kterých se mělo dokázat, že jsou žáci dostatečně vzděláni v branné výchově a připraveni na možný útok. Od žáků prvního stupně se očekávalo, že se pod vedením svých učitelů dokážou chránit před účinky případného napadení, a na druhém stupni, že budou připraveni na sebeochranu a případnou pomoc druhým [6].

V roce 1991 byl na základě rozhodnutí Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky zrušen zákon č. 73/1993 Sb., o branné výchově. Téhož roku byla schválena Koncepce Civilní obrany České a Slovenské Federativní republiky, která zahrnovala nový zahraniční trend v civilní obraně, s cílem využití orgánů a organizací civilní obrany k ochraně obyvatelstva před následky katastrof. V této koncepci byla poprvé vymezena civilní obrana v době míru. Se vznikem České republiky v roce 1993 bylo vydáno Usnesení vlády České republiky č. 126 ke stavu civilní ochrany České republiky. Rok 1993 byl velice významný pro ochranu obyvatelstva. Byly vytvořeny základy pro vznik Integrovaného záchranného systému, přerozděleny činnosti jednotlivých orgánů a funkce civilní ochrany přešla pod Štáb civilní ochrany České republiky.

V roce 1994 uložila vláda ministru obrany vypracovat rámcovou koncepci ochrany obyvatelstva ve spolupráci s dalšími ministry a v roce 1995 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) experiment, který se zabýval možností začlenění tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí (dále jen „OČMU“) do výuky na základních a středních školách. Po vyhodnocení experimentu v roce 1997 se došlo k výsledku, že by bylo vhodné začlenit téma do výuky [5].

Dne 4. března 2003 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Pokyn MŠMT k začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů. V této době byla pro kvalitnější výuku vytvořena webová stránka s názvem „budpripraven.cz“, která nabízela školám novou formu moderního vyučování. Webová stránka umožňovala žákům formou interaktivní hry procvičit jejich znalosti. Portál nabízel kromě her také textové vysvětlivky s návody, jak se zachovat v jednotlivých krizových situacích. Forma výuky interaktivní hrou měla žáky vést k většímu zájmu o danou problematiku. Pedagogové si zde mohli zároveň zjistit, v jakých tématech žáci zaostávají. Hlavním garantem při vytváření webové stránky se stala Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy, která pomohla zejména odbornou konzultací k problematice. Mezi další garanty patřil také Hasičský záchranný sbor (dále jen „HZS“), nebo Společenství proti šikaně [8].

V roce 2007 se začalo probírat, že by bylo vhodné výuku OČMU spojit s tělesnou výchovou a pohybovými aktivitami. Z rozhovorů s pedagogy bylo možné zjistit, že žáci nevědí co dělat v krizových situacích, ale i v situacích, které nejsou přímo spojené s ochranou obyvatelstva. Žáci nevěděli jak se zachovat v případě, že by se ztratili v horách, nebo co dělat, když onemocní. Zde by výuka OČMU spojená s pohybovými aktivitami měla tyto nedostatky odstranit. Žáci by si rozvíjeli duševní i fyzické schopnosti a naučili by se prakticky co dělat v krizové situaci. Zde se také začalo uvažovat o propojení tématu s turistikou, které by bylo vhodné pro žáky základních škol v rozmezí věku 10 až 14 let. Do turistiky by se dala zahrnout nejen ochrana člověka, ale také první pomoc nebo dopravní předpisy. Cílem bylo, aby se žáci neučili pouze teoretickou formou, ale aby bylo možno procvičit jejich praktické dovednosti v dané problematice [9].

Na konci roku 2009 bylo provedeno šetření Ústavem pro informace ve vzdělávání, které bylo zaměřeno na zasazení výuky ochrany člověka do základních škol. Ze šetření bylo zjištěno, že 79 % základních škol zařadilo výuku OČMU do vzdělávacích programů. V rámci těchto procent to byly převážně školy s větším počtem žáků. U škol do 100 žáků

bylo zjištěno, že podmínky zavedení splňuje méně než polovina. Také byl zaznamenán celkový postoj škol k výuce problematiky. Bylo zjištěno, že školy s veřejným zřizovatelem mají větší zájem o výuku než školy s neveřejným zřizovatelem. Některé školy měly názor, že by výuka měla být ponechána jako dobrovolná, jiné zase, že je nezbytná. Na závěr šetření bylo zjištěno, že pouhá desetina škol je spokojená s aktuálním vyučováním, a tak by bylo vhodné tuto oblast rozvíjet [10].

V následujících letech školy zavedly do výuky ochrany člověka projektové dny, které byly pořádány ve spolupráci s HZS nebo s městskou policií. Žáci si v rámci projektových dnů mohli vyzkoušet nejrůznější činnosti jako první pomoc nebo evakuaci. Projektové dny si školy zařizovaly samy a šlo o jednodenní nebo dvoudenní projektové dny. Na základní škole v Klášterci nad Ohří pořádali dvoudenní projektový den, který byl z počátku zaměřen na teoretickou část výuky, při které žáci vypracovávali v několikačlenných týmech postupy při krizových situacích. Druhý den byl zaměřen na praktickou část, která zahrnovala převážně první pomoc. Tato forma výuky se používá i v dnešní době, nejčastěji jako branné dny nebo vlastní projekty škol [11].

2.2 Doporučený rozsah výuky na základních školách

Z důvodu toho že je tematika ochrany člověka za mimořádných událostí rozložena do několika vzdělávacích oblastí a tím může být i příprava výuky složitější, byla vypracována pod vedením MŠMT ve spolupráci s Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím HZS ČR (dále jen „MV – GŘ HZS ČR“) příručka pro pedagogy, která nese název „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“. Příručka nabízí pedagogům návrh na rozpracování učiva, ale také stanovuje jednotlivé cíle výuky v daných ročnících. Tento dokument je dostupný na více webových stránkách a souběžně s tím jsou i dostupné ke stažení výukové materiály [12].

Vyučovaná látka by měla být vždy úměrná věku žáků. Na prvním stupni je velice důležité tuto nutnost dodržet, jelikož někteří žáci nemusejí být dostatečně psychicky připravení na danou problematiku. Látka by měla být pravidelně opakována v každých nadcházejících ročnících, aby žáci nebyli zahlceni novými informacemi a aby měli možnost si danou látku zapamatovat a popřípadě prakticky prozkoušet. S tím pro příklad souvisí první pomoc. Na začátku se žáci seznamují se základy, což obnáší umět zavolat na tísňové linky, popřípadě umět požádat správnou osobu o pomoc. Později se seznamují s tím,

jak v širší míře poskytnout první pomoc kromě zavolání na tísňové linky. V této části je nutné praktické procvičení, při kterém si žáci vyzkouší, jak se zastavuje krvácení, jak člověka uvést do stabilizované polohy a další podobné situace. Na druhém stupni by žáci měli být seznámeni se složitějšími tématy, za které se dá považovat terorismus nebo psychické a fyzické násilí. Při výuce této problematiky by se mělo opět dbát na psychiku žáku, jelikož každý reaguje jinak na dané informace. Na tato nepsaná kritéria by měl být kladen důraz a mělo by se jich dodržovat při každé výuce [13].

Příručka doporučuje v 1. ročníku, aby žáci chápali význam prevence rizik a preventivního chování. S tím souvisí, znát čísla tísňového volání, jak se chránit a předcházet úrazům a dalším ohrožením nebo jak předcházet vzniku požáru doma. Při ukončení výuky by žáci měli znát konkrétní nebezpečí spojená s riziky každodenního života, umět přivolat pomoc a zároveň umět komunikovat s operátorem [13].

Ve 2. ročníku by žáci měli být seznámeni s první pomocí a jak se zachovat při krizové situaci. Dalším bodem by měli být seznámeni s požáry a jejich riziky, mezi to také patří výstražné tabulky a označování nebezpečných látek. Výstupem by měli žáci umět odhadnout nebezpečnou situaci a podle toho usměrnit své chování [13].

Ve 3. ročníku, by vyučovaná látka měla být zaměřena na specifitější situace, mezi které patří i rozpoznání varovného signálu a požárního poplachu nebo jednotlivých mimořádných událostí. Příručka také doporučuje, úměrně odpovídajícímu věku, postupně vysvětlovat žákům pojmy šikana, drogy a agresivní chování [13].

Ve 4. ročníku by výuka měla obsahovat pojmy evakuace a evakuační zavazadlo, žáci by se měli seznámit se situací, co dělat, když naleznou neznámý předmět nebo munici. I první pomoc by měla být rozsáhlejší a obsahovat nejen zavolání na tísňové linky, ale také poskytnutí první pomoci při krvácení nebo při jiném zranění [13].

V 5. ročníku by žáci měli umět rozpoznat složky IZS a charakterizovat jejich činnost nebo rozlišit situaci, kdy lze a kdy nelze uhasit požár. V tomto ročníku by měli žáci provádět modelové situace první pomoci a evakuace. Souběžně s tím by měli znát evakuační trasy školy a rozumět nákresu evakuačního plánu [13].

V 6. ročníku, by látka měla být opět o něco širší a měla by zahrnovat seznámení s jednotlivými mimořádnými událostmi, jako jsou povodně nebo zemětřesení. Dále by žáci měli být seznámeni s prevencí šikany a s protidrogovou prevencí. Při výstupu by žáci měli znát základní zásady spojené s povodněmi a dalšími mimořádnými událostmi [13].

V 7. ročníku by látka měla být zaměřena na zásady protipožární prevence, znalost místa hasicího přístroje nebo na první pomoc při popálení. Žákům by měly být modelovány nejrůznější situace na praktický nácvik poskytnutí první pomoci, ale také evakuace. Při výstupu by měli žáci znát rizika vzniku požáru, jaká je ochrana před úrazem elektrickým proudem nebo poskytování psychosociální pomoci [13].

V 8. ročníku by učivo mělo obsahovat Integrovaný záchranný systém, individuální ochranu, havárie s únikem nebezpečných látek, terorismus a extremismus. Ve výstupu by žáci měli být schopni charakterizovat postupy při dekontaminaci, rozpoznat rizika fyzického nebo duševního násilí a adekvátně reagovat při krizových situacích. Tato látka je již velice obsáhlá, ale je pravidelně opakována, což dává větší možnost žákům si ji zapamatovat [13].

V 9. ročníku by měla být látka zaměřena na mimořádné události způsobené přírodními vlivy, prevencí úrazů a nemocí souvisejících s prací a s tím i zásady bezpečného chování. Na konci tohoto ročníku, by žáci měli mít všeobecný souhrn o bezpečnostních tématech a měli by být schopni adekvátně jednat v jednotlivých krizových situacích [13].

2.3 Přehled současných výukových programů

2.3.1 Vzdělávací kurzy

Na začátku roku 2013 byly upraveny Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání. Změna proběhla v rozšíření témat dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. V návaznosti na rozšíření témat vyvstala potřeba širšího proškolení pedagogů. Národní institut pro další vzdělávání připravil sérii seminářů pro pedagogy. Na přípravě seminářů se podílelo i MV - GŘ HZS ČR, Ministerstvo dopravy a další instituce. Hlavním úkolem seminářů bylo seznámit pedagogy s novým začleněním témat do vzdělávacích programů a představení materiálů a pomůcek pro výuku. Následné roky byly semináře prioritně uskutečňovány HZS ČR. Tyto semináře byly v roce 2016 reakreditovány MŠMT a to až do roku 2019. Kurzy by měly pedagogům představit

nejvhodnější začlenění témat do vzdělávacích programů a přiblížit problematiku ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Následně účastníci kurzu dostanou osvědčení o absolvování [14].

V roce 2014 bylo uskutečněno 28 vzdělávacích kurzů a vydáno 492 osvědčení. V roce 2015 bylo uskutečněno 12 seminářů a vydáno 202 osvědčení a v roce 2016 bylo již uskutečněno pouze 8 seminářů a vydáno 142 osvědčení. Je evidentní, že s odstupem času byl menší zájem pedagogů o kurzy. V rámci vzdělávacích kurzů byly rozdány pedagogům evaluační dotazníky, které byly z části zaměřeny na spokojenost účastníků. Téměř každý byl spokojen s úrovní kurzu a získanými novými poznatky, většina účastníků také ocenila využitelnost nových informací v rámci jejich pedagogické činnosti. Zajímavostí je, že někteří pedagogové v evaluačním dotazníku napsali, že by bylo vhodné kurzy častěji opakovat, ale zároveň od roku 2015 zájem o kurzy výrazně klesl. V rámci dotazníku účastníci také odpovídali na otázky, které se týkaly začlenění tématu ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí do výuky a zda by ocenili vytvoření samostatného předmětu. Veliké procento účastníků odpovědělo, že aktuální začlenění je dostačující. Další zajímavostí je, že v roce 2014 nebyl takový rozdíl mezi těmi, kteří by chtěli zavést samostatný předmět, a těmi, kteří nechtěli. Až v roce 2016 se rozdíl výrazně zvětšil a převažoval názor nezavádět samostatný předmět [15].

Záchranný kruh připravuje pro pedagogy podobné vzdělávací kurzy, které se zaměřují na „Ochranu a pomoc – od běžných rizik po mimořádné události“, případně další akreditované kurzy. Další možností jsou kurzy od Národního institutu pro další vzdělávání. V tomto případě jsou kurzy nabízeny v katalogu na stránkách daného institutu [16].

2.3.2 Projekty

HZS ČR se nepodílí pouze na proškolení pedagogů, ale zaměřuje se také na preventivně výchovnou činnost. Pro edukaci žáků připravuje praktická cvičení, organizuje besedy a také se podílí na tvorbě učebnic a příruček pro výuku. Jedna z podporujících činností nese název „Hasík“. Formou besed se předávají dětem informace z oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany. V této preventivně výchovné činnosti kooperují s HZS ČR i další organizace jako je občanské sdružení Asociace „Záchranný kruh“. Tato organizace vytvořila projekt na zvýšení vzdělanosti a připravenosti obyvatelstva v Karlovarském kraji [17].

Pro vhodné začlenění tématu OČMU do výuky vznikl ve spolupráci HZS ČR a neziskové organizace Centrum pro bezpečný stát portál s názvem OČMU. Pedagogové zde mají přístup ke všem potřebným informacím. Portál nabízí podporu výuky formou návrhu na rozložení učiva do vzdělávacího programu i materiály k výuce. Jsou zde zmiňovány také akreditované vzdělávací kurzy pro pedagogy [18].

Pro rozšíření znalostí žáků a procvičení praktických dovedností jsou pořádány složkami IZS soutěže. Školy mají možnost se těchto soutěží účastnit pravidelně každý rok, žáci si zde procvičí znalosti v první pomoci, která také obsahuje zavolání na tísňové linky a komunikaci s operátorem. Mezi další aktivity patří evakuace a s ní i spojené různé mimořádné události, a co při nich dělat. Touto formou výuky si žáci mohou vyzkoušet i něco jiného a zapamatovat si důležité informace [19].

Školy také mají možnost pořádat tzv. branné dny, které jsou nabízené soukromými firmami, nebo si je školy mohou uspořádat samy. Jednou z organizací, která nabízí branné dny pro školy, je Muzeum civilní obrany. Tato organizace sídlí v Ústí nad Labem a nabízí možnost návštěvy v bývalém protiletectkém krytu i s přednáškou. Další možností je právě již zmiňovaný branný den, který organizace uskutečňuje v areálu vybrané školy. V rámci akce je připraveno několik stanovišť, které si postupně žáci projdou a získají tak nové znalosti. První stanoviště je zaměřeno na oblast „Člověk a jeho svět“, kde jsou probírána témata osobního bezpečí a krizových situací. Druhé stanoviště se věnuje oblasti „Člověk a společnost“, zde se probírají právní základy státu a armáda ČR. Další stanoviště se zabývají oblastmi „Člověk a příroda“ a „Člověk a zdraví“. Na těchto stanovištích se žáci seznámí s chemickými látkami a ochranou před nimi nebo s evakuací. Branné dny touto formou umožňují školám zpestření výuky, ale také dosáhnout naplnění požadavku o výuce bezpečnostních témat stanoveným RVP ZV [20].

2.3.3 Materiály k výuce

Pro výuku této tematiky bylo vypracováno více učebních materiálů, z nichž si pedagogové mohou vybrat. Mezi hlavní materiály patří literatura „Jak se zachovat když“, tato učebnice byla vytvořena v souladu s RVP ZV pro 2. stupeň základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia. Učebnice nabízí souhrn ucelených informací, kdy na začátku jsou žáci seznámeni s pojmy „mimořádná událost“ a „krizové situace“. Dále jsou zde popisovány základní složky IZS a ostatní složky IZS. Žáci se zde také

seznámí se správným zajištěním první pomoci a souběžně s tísňovými linkami. Mezi další kapitoly patří varování a ukrytí, evakuace nebo prostředky improvizované ochrany. V učebnici také nalezneme kapitolu, která se zabývá první pomocí při mimořádných událostech, kdy může dojít k omrzlinám, popáleninám, otravě a dalším situacím. Nemalá část je věnována jednotlivým živelním pohromám, kde se vyskytují i důležité informace, co při nich dělat a jak se ochránit. Jelikož je učebnice uzpůsobena i pro ročníky víceletého gymnázia, jsou zde i kapitoly, které se zabývají již složitějšími tématy, jako je epidemie a pandemie nebo terorismus a extremismus. Oproti jiným dostupným učebnicím, které obsahují pouze druhy mimořádných událostí, tato nabízí souhrn všech důležitých znalostí v jednom celku [21].

Mezi další učební materiály můžeme zařadit učebnici „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, která byla vypracována pro výuku občanské a rodinné výchovy na základních školách. Tato učebnice opět nabízí seznámení s mimořádnými událostmi, se zásadami první pomoci nebo jak je zajištěna ochrana obyvatelstva v případě ohrožení [22].

Webová stránka Záchranný kruh taktéž nabízí rozmanitou nabídku učebních materiálů. Školy si zde mohou vybrat z široké škály výukových pomůcek, jako jsou interaktivní vzdělávací kurzy, pracovní listy a další metodické příručky. Interaktivní multimediální učebnice je tvořena sekcí pro 1. stupeň a 2. stupeň základní školy, a obsahuje souhrn informací od mimořádných událostí až po terorismus a další důležitá témata. Pedagog si tak v rámci své výuky může vždy vyhledat aktuálně probírané téma a nemusí si připravovat své vlastní materiály pro výuku. Záchranný kruh také nabízí testovací systém, ve kterém si pedagog dle probírané látky může vytvořit svůj vlastní test, a tím otestovat znalosti žáků. Další vhodnou nabízenou pomůckou jsou výuková videa nebo deskové vzdělávací hry [23].

Za materiál k výuce můžeme také považovat publikaci „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, kterou napsala Eva Marádová. Tato publikace se zabývá souhrnem užitečných informací pro celé obyvatelstvo, a je vhodná i pro pedagogy. Svým souhrnem a vysvětlením základních pojmů nabízí pedagogy, i ostatním lidem přehled toho nejdůležitějšího. V publikaci nalezneme popis jednotlivých mimořádných událostí, ale také způsoby varování a vyrozumění obyvatelstva. Dále jsou zde popisována doporučení pro obyvatelstvo v přípravě na mimořádnou událost. Celkově se dá usoudit,

že tato literatura je vhodnou příručkou pro každého pedagoga při přípravě na vykládanou látku, ale také pro každého jiného člověka [24].

Webová stránka „Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí“ je další uzpůsobenou stránkou pro pedagogy. Příslušnice HZS z různých krajů České republiky na webové stránce radí, jak postupovat při různých druzích ohrožení. Pedagogové zde mají možnost nalézt 33 témat z oblasti požární prevence a bezpečnosti občanů. Tento projekt je převážně vhodný pro střední školy [16].

2.4 Legislativa

Dne 5. října 2011 schválila na svém zasedání vláda České republiky usnesením č. 734 materiál začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. Vypracovaný materiál obsahuje soubor studijních okruhů, které by měly být vyučovány na vysokých školách. Usnesení bylo schváleno z důvodu nedostatečné aproby pedagogů, kteří by tato témata měli vyučovat na základních a středních školách, ale také nedostatečné informovanosti studentů vysokých škol. Touto formou by vycházející studenti pedagogických fakult měli veškerý přehled o bezpečnostních tématech, o kterých by později vyučovali [25].

Výchovou a vzděláváním v oblasti ochrany obyvatelstva se také zabývá Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Koncepce udává, že jelikož společnost je a vždy bude vystavována řadě hrozeb ať už antropogenního nebo přírodního původu, je důležité dbát na pravidelném vzdělávání obyvatelstva a také zabezpečit dostatečné propracování systému výchovy a vzdělávání v tomto tématu. Dle Koncepce je jedním z hlavních problémů ochrany obyvatelstva ve výchově a vzdělávání nedostatečné právní vymezení problematiky v našem právním systému a tím i nekoordinovanost výuky. Koncepce vidí vyřešení problému v zapracování problematiky do právních předpisů, ustanovením konkrétních pojmů a specifikací úkolů zainteresovaných subjektů. Dalším zmapovaným problémem jsou finanční prostředky, které jsou k podpoře již zmíněné problematiky nerovnoměrně rozdělovány do systému. Vzhledem k tomu není možné oblast výchovy a vzdělávání dostatečně rozvíjet. Koncepce se také zaměřuje na hlavní hrozby z hlediska budoucnosti. Mezi ně v této problematice převážně patří snižování finančních prostředků ale také snižování počtu personálu, který má jednu z nejdůležitějších rolí ve vzdělávacím systému. Dle Koncepce patří mezi plány do budoucna přesné začlenění

problematiky do právních předpisů, monitorování rozdělování finančních prostředků a celkové sjednocení systému výchovy a vzdělávání [26].

Koncepce se také zabývá aktuálními nedostatky v této oblasti v předškolním, základním i středním vzdělávání. Z Koncepce vyplývá, že v předškolním vzdělávání chybí převážně metodický materiál pro učitele, ale také pomůcky pro výuku. Dalším problémem je vzdělávání učitelů v této oblasti, kdy pro ně nejsou vymezeny žádné specifické kurzy, a proto se učitelé mohou vzdělávat v této oblasti pouze formou samostudia nebo docházet na kurzy pro základní školy. Ve středoškolském vzdělávání je situace podobná, z důvodu toho, že zde také chybí metodický materiál pro učitele, je zde nedostatek pomůcek pro výuku a nejsou specifické kurzy pro učitele. Z Koncepce také vyplývá, že podle dostupných informací bylo již v roce 2013 poskytováno na zhruba dvou desítkách vysokých škol vzdělávání v problematice ochrany obyvatelstva. Dle Koncepce je dalším cílem zefektivnit spolupráci vysokých škol s výzkumnými pracovišti, a to hlavně ve vzdělávání a přípravě odborníků na danou problematiku. Cílem Koncepce je cestou meziresortní pracovní skupiny zanalyzovat systém vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a navrhnout změny, které by odstranily stávající nedostatky ve výchově a vzdělávání [26].

3 CÍL PRÁCE

V teoretické části se nalézá ucelený popis o vzniku branné výchovy v České republice a o jejím zavedení do základních škol. Dále je malá část věnována aktuálním výukovým programům, které mají za úkol zvýšit připravenost žáků a pedagogů v dané problematice.

V praktické části je provedena analýza začlenění problematiky OČMU do vzdělávacích programů škol pomocí polostandardizovaného rozhovoru s pedagogy, který byl uskutečněn na 12 základních školách v okrese Kladno. Jelikož RVP ZV nestanovuje, do kterých předmětů a jak by měla být zařazena problematika OČMU, je pouze na školách, jaký mají zájem o začlenění těchto témat do výuky.

Cílem bakalářské práce je zjistit aktuální začlenění dané problematiky do vzdělávacích programů základních škol v okrese Kladno a ohodnotit zájem škol o rozšíření tématu do výuky. Dalším cílem je zjistit, jakou formou výuky je vyučována problematika OČMU a zda se školy aktivně zapojují do nabízených soutěží a programů od složek IZS k praktickému procvičení problematiky. Dále je statisticky vyhodnoceno, které školy v okrese Kladno mají začlenění dané problematiky dostatečné a které ne.

4 METODIKA

Pro vypracování bakalářské práce byl zvolen polostandardizovaný rozhovor z důvodu širší škály získaných informací při osobním kontaktu s respondenty. Pozitivem rozhovorů byla výše informací sdělovaných respondenty, která byla v některých případech až nad rámec otázek. Rozhovor byl prováděn na 12 základních školách v okrese Kladno. Pro zachování anonymity základních škol bylo v této práci přiděleno každé škole náhodné číslo od 1 do 12. Na každé základní škole se rozhovoru zúčastnil pedagog, který vypracovával vzdělávací program školy, dále ředitel/ka školy a další pedagogové. Celkový počet respondentů činil 63 osob.

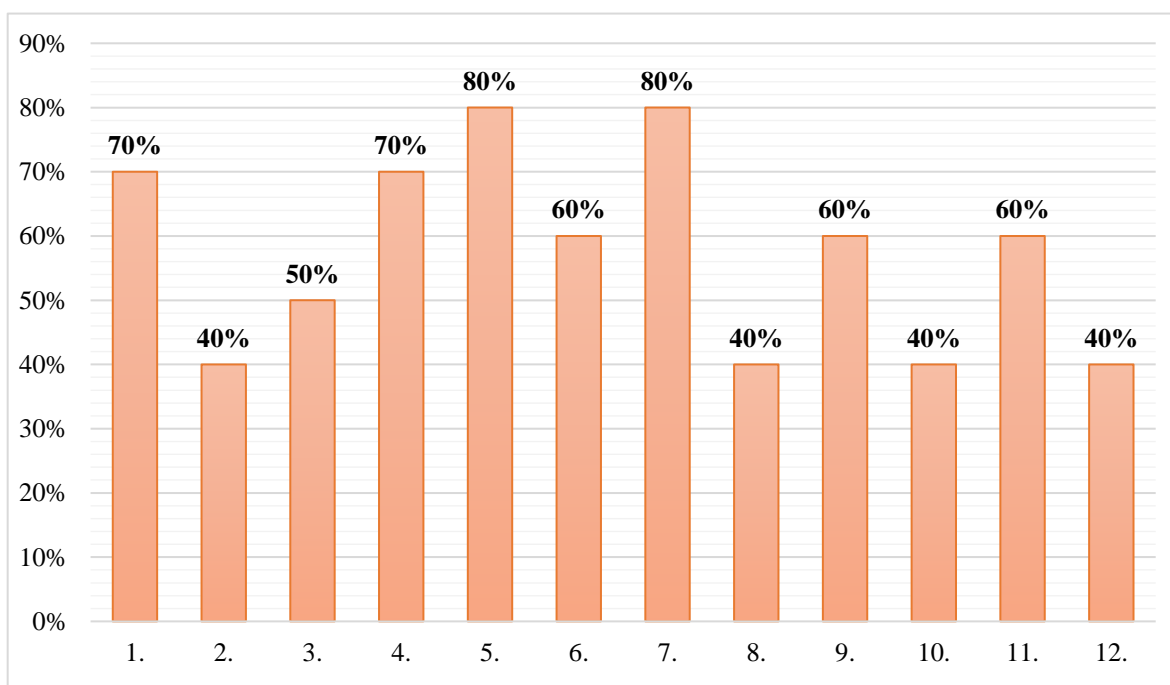
Rozhovor se skládá z 9 otázek, které jsou zaměřeny na aktuální rozložení výuky problematiky OČMU, metodu výuky a na osobní názor pedagogů ohledně sdělovaných informací žákům. Každý rozhovor trval v rozmezí 20 minut až půl hodiny podle množství sdělovaných informací. Na konci měli pedagogové možnost doplnit rozhovor o zajímavé informace a sdělit své osobní názory na danou problematiku.

5 VÝSLEDKY

Otázka č.1: Do kterých předmětů, vyučovaných na vaší škole, je zařazena problematika OČMU?

Tabulka 1 - Začlenění problematiky OČMU do vyučovaných předmětů (Zdroj vlastní)

Předměty	Začlenění do předmětů
Prvouka	92 %
Výuka ke zdraví	83 %
Vlastivěda	75 %
Výuka k občanství	67 %
Zeměpis	67 %
Přírodopis	50 %
Občanská výuka	50 %
Chemie	33 %
Biologie	33 %
Fyzika	17 %

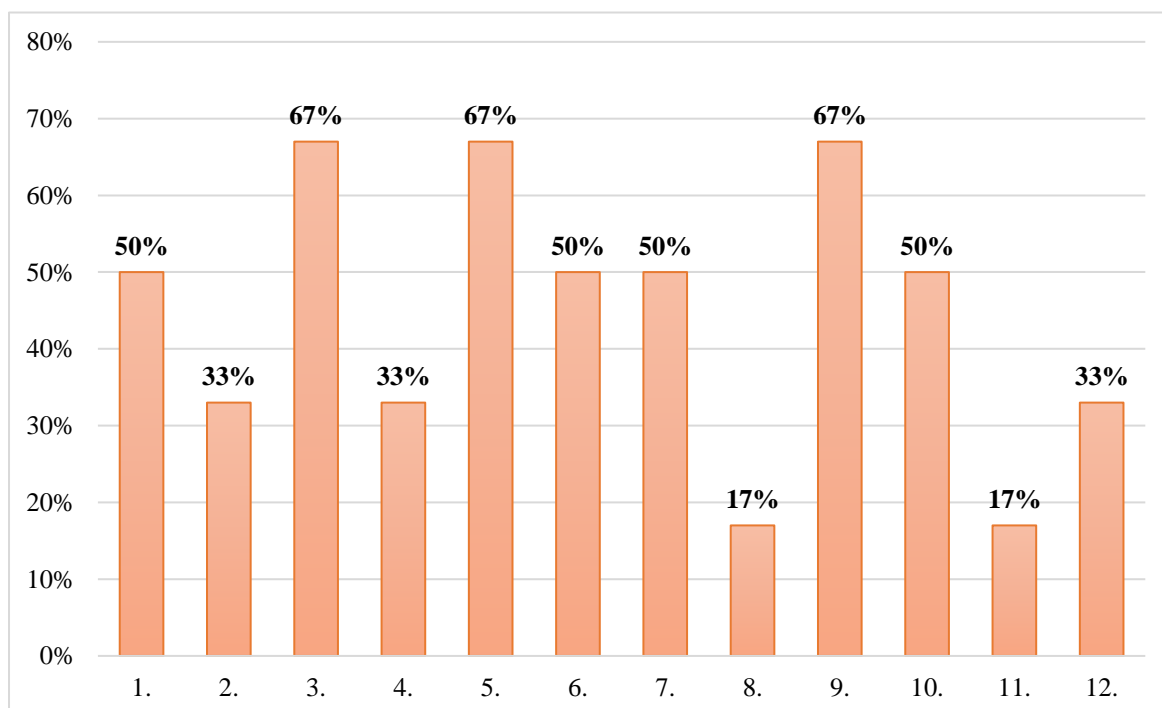

Obrázek 1 - Začlenění problematiky OČMU na základních školách (Zdroj vlastní)

RVP ZV přesně nestanovuje, do kterých předmětů by problematika OČMU měla být zařazena. Na základních školách v okrese Kladno je tato problematika vyučována průřezově v několika předmětech, školy si individuálně volí, do jakých předmětů bude problematika začleněna. Čím širší je distribuce výuky OČMU do vyučovaných předmětů, tím vyšší je povědomí žáků o problematice. Na základě rozhovorů bylo vybráno 10 hlavních předmětů, ve kterých daná problematika figuruje v jednotlivých školách, a následně provedeno statistické zhodnocení začlenění této problematiky v rámci škol.

Z tabulky v první otázce jsme se dozvěděli, že nejčastější zařazení problematiky OČMU je do předmětů „prvouka“ nebo „výuka ke zdraví“, jelikož tyto předměty obsahují širokou škálu témat. Problematika OČMU je tak snadno včleněna mezi jednotlivá témata. Do ostatních předmětů jako je „přírodopis“ nebo „chemie“ je tato problematika zařazována jen okrajově z důvodu specifitější látky těchto předmětů. Z grafu jsme se dozvěděli, že dvě školy z dvanácti mají danou problematiku začleněnou do různých předmětů z 80 %, dvě školy ze 70 %, tři školy z 60 %, jedna škola z 50 %, a čtyři školy ze 40 %. Je evidentní, že začlenění problematiky u těchto dvanácti škol je velice rozdílné.

Otázka č. 2: Absolvují žáci v rámci školy preventivní soutěže nabízené složkami IZS, popřípadě jiné preventivní akce pořádané školou?

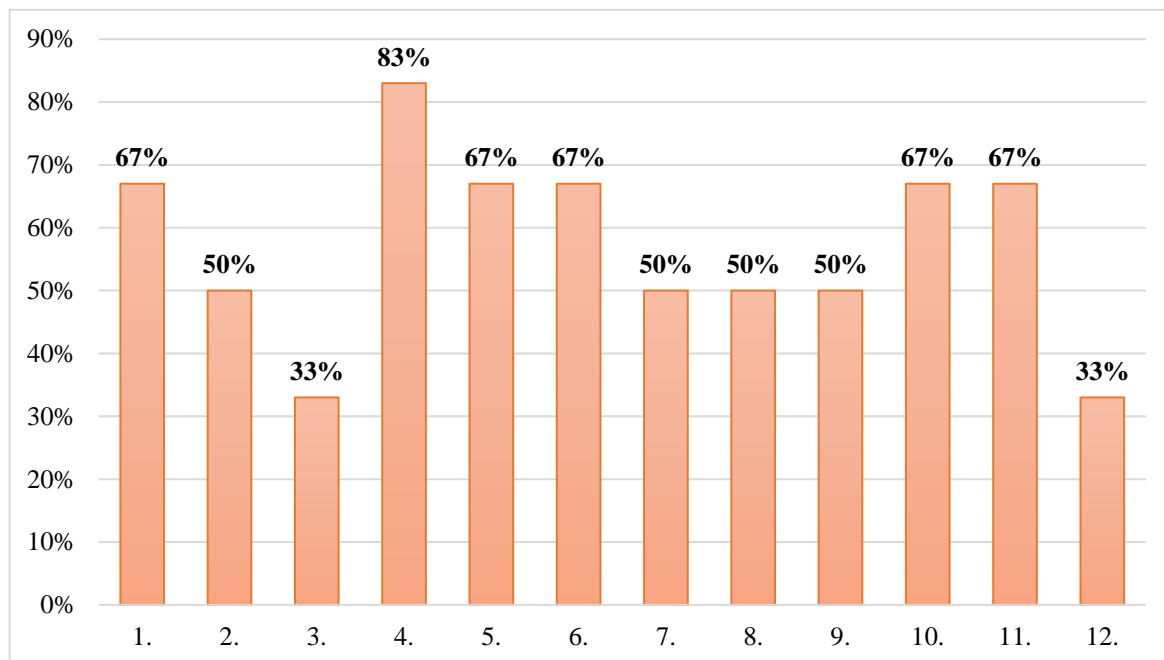
Obrázek 2 - Zájem škol o rozvoj žáků (Zdroj vlastní)

Pro praktickou výuku bezpečnostních témat jsou pod záštitou složek IZS pořádané soutěže pro žáky základních škol. Mezi hlavní soutěže patří Desetiboj mladého strážníka, O putovní pohár velitele stanice HZS Kladno nebo soutěže v první pomoci. Důležitou součástí praktické výuky jsou také soukromé preventivní akce pořádané školami. V posledních letech si některé školy oblíbily pořádat jednou ročně tzv. branný den, který je zprostředkováván soukromou firmou nebo samotnou školou. Některé školy uplatňují praktickou výuku bezpečnostních témat též v rámci lyžařských kurzů nebo škol v přírodě.

Preventivní akce jsou významnou součástí výuky problematiky OČMU. Žáci si v rámci těchto akcí procvičí své znalosti v dané problematice nejen teoreticky, ale také prakticky. Během rozhovorů pedagogové sdělovali své názory na výuku problematiky OČMU a velická většina se shodla na tom, že praktická část výuky je pro tuto problematiku stěžejní. Pedagogové také upozornili na to, že u běžné výuky, některým žákům upadá pozornost, a to je také důvod, proč je důležité výuku zpestřit praktickým nácvikem. Žáci si formou her nebo soutěží zapamatují více informací, a to je pro tuto problematiku klíčové.

I když většina pedagogů souhlasí s tím, že je důležitá spojitost teoretické a praktické výuky, výsledky našeho šetření již tak pozitivní nejsou. Výsledky byly zpracovány na základě zjištění, zda se školy účastní alespoň jedné preventivní soutěže za rok, dále jestli připravují soukromé preventivní akce pro žáky, jako jsou branné dny, nebo jestli začleňují danou problematiku do lyžařských kurzů a škol v přírodě. Šetření ukázalo, že tři školy využívají formy preventivních soutěží a akcí z 67 %, čtyři školy z 50 %, další tři školy pouze z 33 % a dvě školy jen ze 17 %. Zde již jsou čísla rozdílnější než u první otázky. I přes širokou nabídku různorodých preventivních akcí a soutěží s danou problematikou, školy těchto možností nevyužívají. Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že školy mají pocit, že jsou přetížené ostatními vzdělávacími akcemi s jinou problematikou a že již není prostor pro nové akce. Některé školy naopak zastávaly názor, že není důležité, aby se žáci účastnili těchto akcí, ale že je důležité, jak je výuka koncipována.

Otázka č. 3: Pořádáte v rámci školy besedy nebo exkurze pro žáky, se zaměřením na bezpečnostní témata?

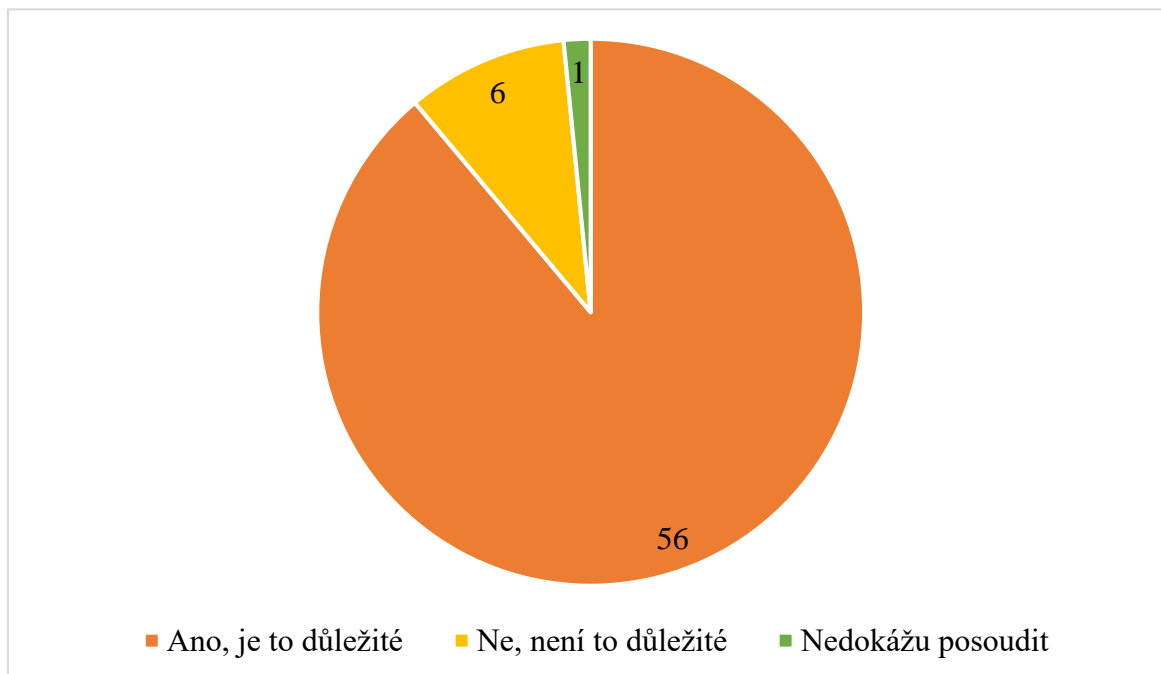

Obrázek 3 - Zájem škol o besedy a exkurze s bezpečnostní tematikou (Zdroj vlastní)

Besedy a exkurze zaměřené na problematiku OČMU jsou důležitou součástí výuky. V rámci besed si školy zvou některé složky IZS, které poté žákům přednáší danou problematiku a seznamují je se zajímavostmi ze svého pracovního prostředí. Tato forma výuky opět ukazuje žákům něco nového a současně pro ně zajímavého. Exkurze jsou opakem besed, žáci v doprovodu pedagogů navštěvují stanice HZS nebo preventivní centra. Každá škola má možnost tuto formu doplňkové výuky využít a je pouze na ní, z kterých možností si vybere. Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že školy nejčastěji využívají HZS pro své besedy nebo exkurze. Některé školy pořádají besedy s městskou policií nebo besedy zaměřené na prevenci šikany. Ze šetření nám vyšly v celku pozitivní výsledky, jelikož jedna škola využívá dostupné formy doplňkové výuky z 83 %, pět škol z 67 %, čtyři školy z 50 % a pouze dvě školy z 33 %.

V rozhovorech bylo také sděleno, že školy raději využívají besedy pro výuku žáků, jelikož tato výuka probíhá na území školy a není potřeba plánovat přesun většího počtu žáků mimo školu. Tato metoda je v některých případech dosti pochopitelná z důvodu toho, že některé školy se nenachází přímo ve městě Kladno, ale jsou z okolních obcí. V takovémto případě, si školy musí zařizovat dopravu pro žáky, která je placená pouze z financí škol.

Otázka č. 4: Myslíte si, že je důležité, aby byli s tímto tématem děti seznamováni již od předškolního věku?

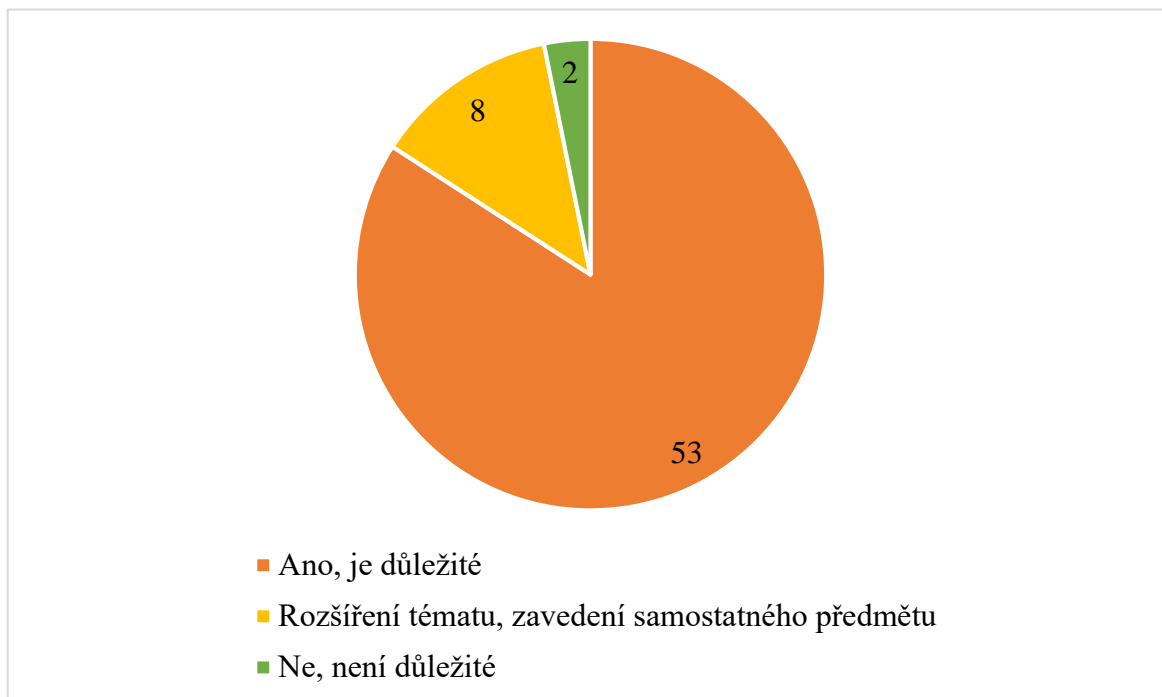

Obrázek 4 - Začlenění tématu OČMU do předškolního vzdělávání (Zdroj vlastní)

V této otázce jsme se zaměřili na názor pedagogů ohledně začlenění problematiky od předškolního věku. Již v dnešní době jsou v některých mateřských školách probírána bezpečnostní témata, samozřejmě s ohledem na věk dětí. Z důvodu toho, že pedagogové tráví s žáky hodně času a vzdělávají je, také vědí, v jakém věku žáci nejlépe pojmu jednotlivá bezpečnostní témata. V předškolním věku by mohla být problematika probírána alespoň okrajově, aby děti znaly, že nemají otevírat dveře cizí osobě, jak bezpečně přejít přechod nebo jak zavolat o pomoc. V takových situacích sice předpokládáme, že dítě bude někdo hlídat, ale nikdy nevíme, jaká situace nastane.

Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že 56 respondentů z 63 si myslí, že je důležité, aby byly děti s danou problematikou seznamovány již od předškolního věku. Pouze 6 respondentů zastávalo názor, že to není nutné a jeden respondent odpověděl, že danou situaci nedokáže posoudit. Většina, která byla pro začlenění problematiky již od předškolního věku, také sdělila, že daná látka musí být úměrná věku dětí, což obnáší seznamovat je pouze se základními informacemi.

Otázka č. 5: Myslíte si, že je téma OČMU stejně důležité, jako jiné vyučované předměty?

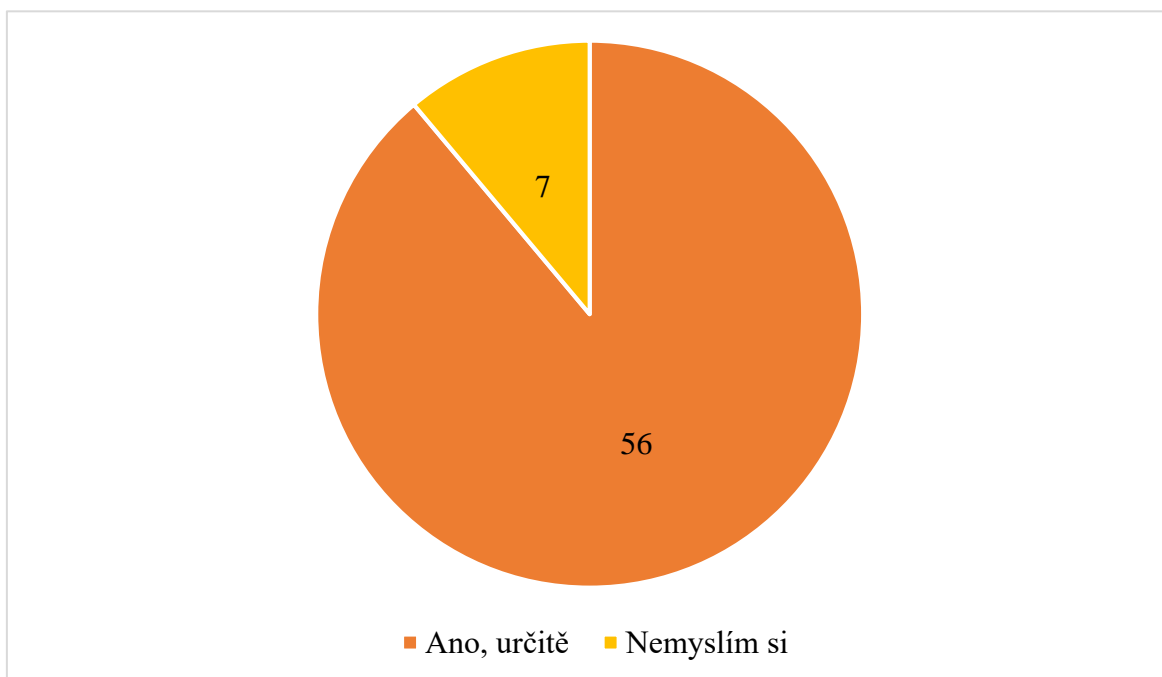

Obrázek 5 - Důležitost tématu, oproti ostatním vyučovaným předmětům (Zdroj vlastní)

Z důvodu toho, že RVP ZV přesně nestanovuje, do kterých předmětů by problematika OČMU měla být zařazena a kolik hodin by jí mělo být věnováno, školy si samy stanoví rozložení výuky. Tato otázka se zaměřuje na to, jak pedagogové vnímají danou problematiku, a zda je dle jejich názoru dostatečně vyučována. Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že 53 respondentů z 63 zastávalo názor, že problematika je určitě důležitá ve vzdělávacích programech, 8 respondentů doplnilo, že by bylo vhodné zavést samostatný předmět pro tuto problematiku a 2 respondenti zastávali názor, že daná problematika není důležitá pro žáky. V rozhovorech můžeme opět najít rozdíly v odpovědích, přesto velká většina respondentů zastává názor, že téma OČMU je důležitou součástí výuky. Někteří pedagogové by na rozsahu problematiky OČMU nic neměnili, jiní by problematiku více začlenili. Nad zavedením samostatného předmětu se již uvažovalo, ale většina škol s tímto nápadem nesouhlasí z důvodu toho, že již není prostor pro nový předmět ve vzdělávacích programech. Jen velmi malá část pedagogů se domnívá, že jednou z možností by bylo začlenit tematiku v rámci jednoho předmětu, který neobsahuje tolik látky jako jiné vyučované předměty. Popřípadě nový samostatný předmět vyučovat jednou za 14 dnů.

Otázka č. 6: Je téma OČMU přínosné i pro pedagogy?

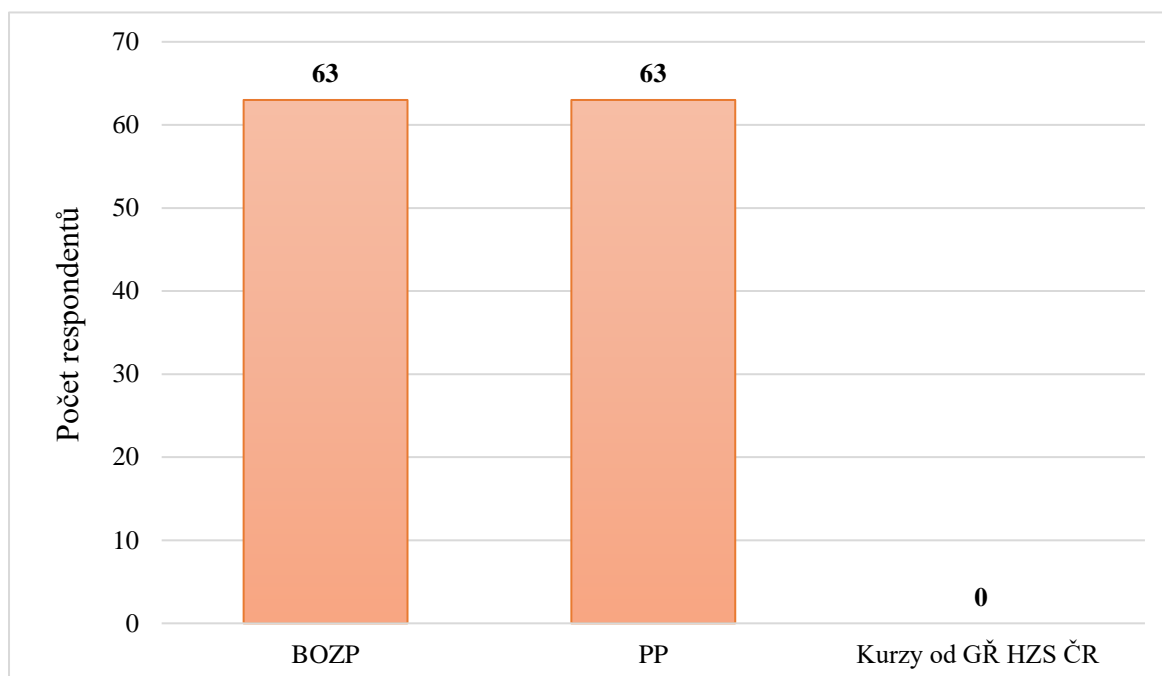

Obrázek 6 - Názor pedagogů na vlastní přínos informací v dané problematice
(Zdroj vlastní)

Každý pedagog by měl mít alespoň základní znalosti v bezpečnostních tématech, ať už z důvodu, že tuto problematiku vyučuje, nebo z důvodu bezpečnosti žáků, které má na starosti. Tato otázka se zaměřuje na to, jak pedagogové vnímají přínos nových informací v rámci vzdělávání sebe samých v bezpečnostních tématech.

Z rozhovorů jsme zjistili, že 56 respondentů z 63 si myslí, že téma je pro ně přínosné, neboť informace v této problematice se neustále mění a rozšiřují. Také zastávali názor, že je jejich povinností ochránit žáky v možných krizových situacích, a proto je důležité vzdělávat se v této oblasti. Pokud by nastala možná krizová situace ve škole, zvýšila by se tak pravděpodobnost toho, že by věděli, co dělat. Někteří pedagogové doplnili, že dané informace mohou také využít v osobním životě, a toho si velice cení. Pouze 7 respondentů zastávalo názor, že jim daná problematika nepřináší žádné nové informace. Někteří dokonce sdělili, že nemají pocit, že by potřebovali být v dané problematice znovu vzděláváni.

Otázka č. 7: Absolvovali pedagogové na vaší škole kurzy ohledně problematiky OČMU?

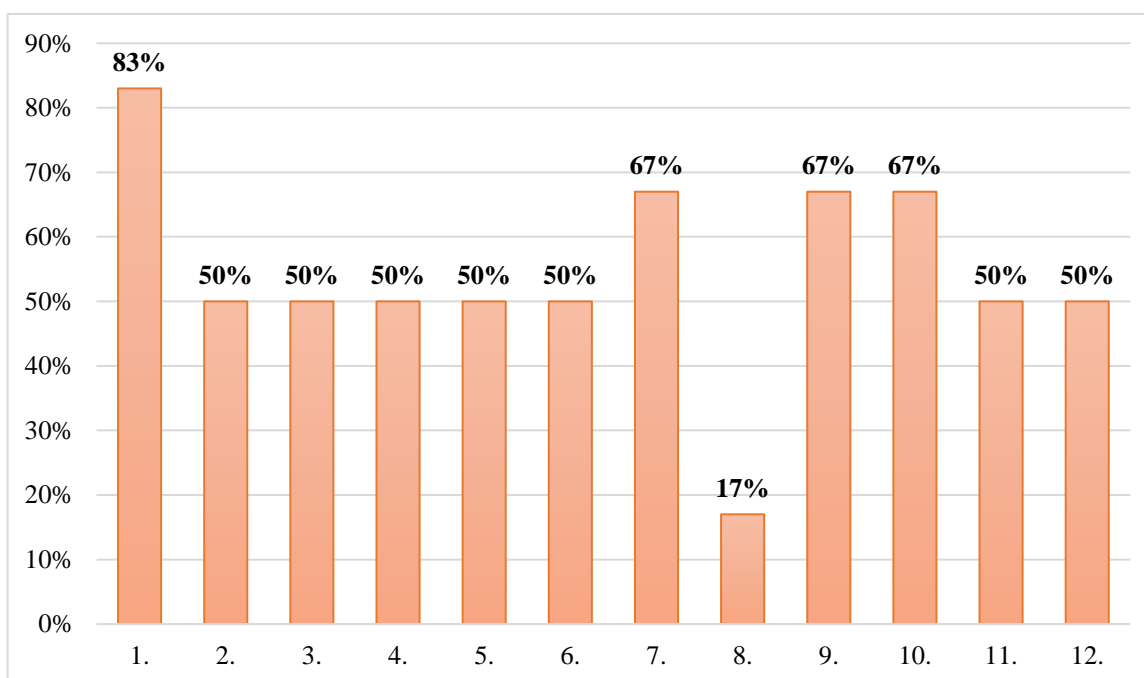
Obrázek 7 - Vzdělávací kurzy pro pedagogy v dané problematice (Zdroj vlastní)

Jak již bylo zmíněno v této práci, pedagogové mají možnost účastnit se vzdělávacích kurzů, které jsou pořádány HZS. Tyto kurzy jim poskytují všeobecný přehled v dané problematice OČMU, ale také jim doporučují rozložení výuky do jednotlivých ročníků. Z našeho šetření vyplynulo, že všichni pedagogové mají pravidelně každý rok školení BOZP, v rámci kterého některé školy probírají OČMU a teoretickou přípravu evakuace. Také jsme se dozvěděli, že všichni pedagogové absolvují každé dva roky školení první pomoci, které je dané zákonem. Avšak vzdělávací kurzy od HZS, které jsou nabízené již několikátým rokem, žádný z respondentů neabsolvoval, a většina z nich o existenci kurzů ani nevěděla. Otázkou je, zda by pedagogové měli vůbec zájem o tyto kurzy nebo ne, pokud by o nich věděli. Někteří pedagogové v rámci rozhovoru sdělili, že jelikož jsou tyto vzdělávací kurzy pořádány o víkendech, mají dojem, že by nikdo z nich o to neměl zájem.

Otázka č. 8: Jaké pomůcky používáte při výuce dané problematiky?

Tabulka 2 - Využití pomůcek na výuku dané problematiky (Zdroj vlastní)

Pomůcky na výuky	Využití pomůcek (v %)
Videa, CD, obrázky	92 %
Učebnice + pracovní sešit	67 %
Pomůcky na PP	67 %
Webové stránky (např. Záchranný kruh)	50 %
Příručky, brožury	25 %
Vlastní učební pomůcky	25 %

Obrázek 8 - Využití pomůcek na výuku dané problematiky (Zdroj vlastní)

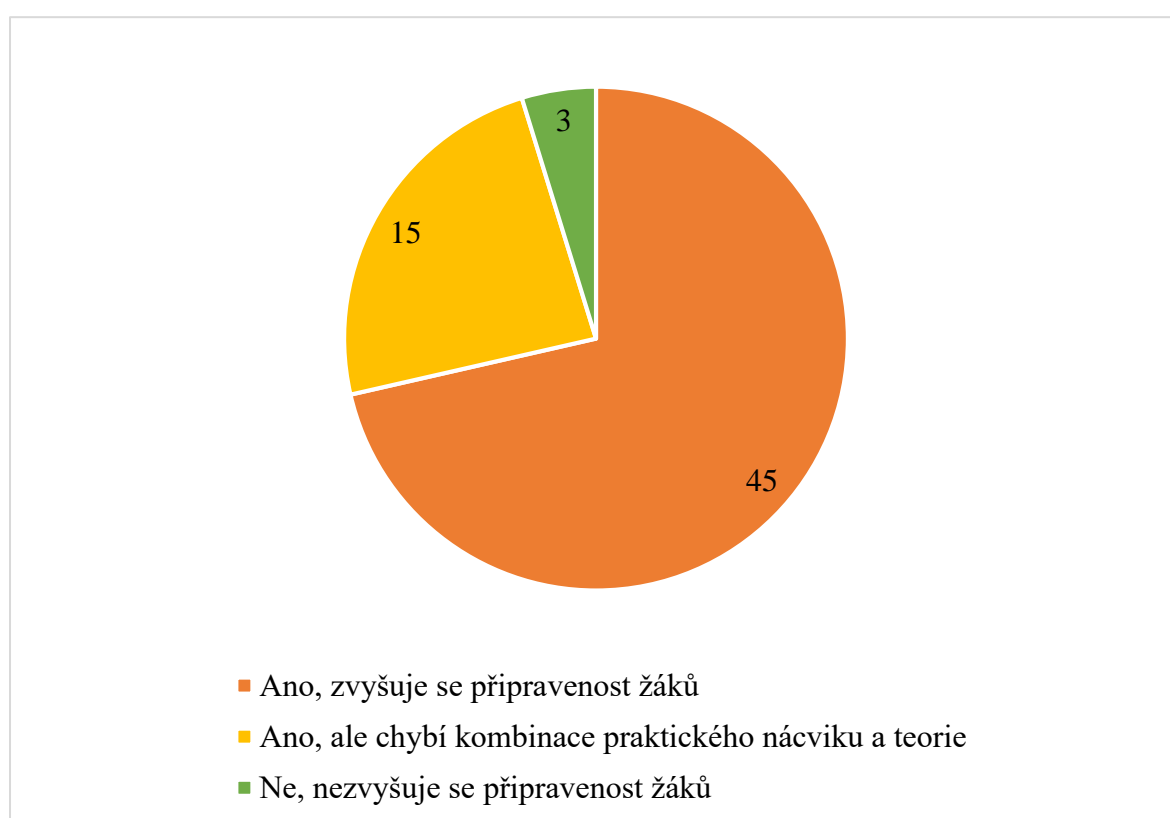
Pro výuku problematiky OČMU mohou pedagogové využít nejrůznější dostupné pomůcky. Mezi nejzákladnější z nich patří webová stránka „Záchranný kruh“, která nabízí ucelený souhrn všech informací na jednom místě. Další důležité pomůcky jsou učebnice a brožury, ze kterých mohou čerpat nové informace nejen pedagogové ale i žáci.

Z tabulky vyplynulo, že nejvyužívanější pomůckou škol, jsou videa, CD nebo obrázky zaměřené na danou problematiku. Mezi další nejvíce využívané patří učebnice a praktické pomůcky na první pomoc. Je důležité zdůraznit, že většina základních škol se z velké části zaměřuje na vzdělávání v první pomoci, v rámci toho mají praktické kroužky nebo se aktivně účastní soutěží. Některé školy naopak využívají vlastní pomůcky,

jako jsou ručně vyrobené kartičky s otázkami, které formou her vzdělávají žáky v dané problematice.

Z grafu jsme se dozvěděli, že jedna škola využívá pomůcky z 83 %, tři školy z 67 %, sedm škol z 50 % a pouze jedna škola ze 17 %. Toto šetření bylo velice zajímavé z hlediska získaných informací z důvodu toho, že školy ve vysoké míře používají nejrůznější pomůcky pro zpestření výuky. U většiny škol bylo zjištěno, že některé pomůcky, jako jsou učební videa, mají od HZS a že většina škol v našem šetření používá stejnou učebnici „Jak se zachovat když“. Pouze jedna škola zůstala výhradně u vlastních pomůcek, a proto jí bylo v šetření přiděleno 17 %.

Otázka č. 9: Myslíte si, že vyučováním tohoto tématu, se zvyšuje připravenost žáků na zvládání mimořádných událostí?

Obrázek 9 - Připravenost žáků na zvládání mimořádných událostí (Zdroj vlastní)

Tato otázka se zaměřuje na to, zda si pedagogové myslí, že nové informace v problematice OČMU jsou přínosné pro žáky. Většina respondentů (45) z našeho šetření se domnívá, že výuka určitě přináší nové informace žákům a že se jejich připravenost na zvládání mimořádných událostí zvyšuje. Několik respondentů podotklo, že již sami

viděli, jak některý z žáků poskytl první pomoc člověku v tísni. Malá část respondentů sdílela názor, že výuka dané problematiky zvyšuje připravenost žáků, ale že je neustálá potřeba kombinace teorie a praktického nácviku, který u většiny případů chybí. Zde by bylo vhodné odkázat na otázku č. 2 a 3, které byly zaměřeny na důležitost praktické výuky. Pouze 3 respondenti zastávali názor, že výukou dané problematiky se připravenost žáků nezvyšuje.

Většina pedagogů během rozhovoru také sdělila, že je těžké odhadnout, zda se zvyšuje připravenost žáků výukou dané problematiky. Každý člověk reaguje v krizové situaci odlišně a nikdy dopředu nevíme jak. I když jsou žáci vzdělávání v problematice OČMU, nemusí být nikdy připraveni zvládnout krizovou situaci. Někteří mohou být ve stresu a všechny informace zapomenout, jiní si naopak zachovají „chladnou hlavu“ a vzpomenou si na to, co mají dělat. Důležité je předcházet takovýmto situacím, a proto je důležitá prevence formou výuky.

6 DISKUZE

K zajištění dostatečné přípravy v bezpečnostních tématech na školách byl vytyčen úkol, který stanovila Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, č. 19 a) „Zmapovat stav výchovy a vzdělávání v ochraně obyvatelstva ve školách a navrhnout optimální řešení pro zkvalitnění tohoto procesu“. Ke splnění tohoto úkolu byla vytvořena pracovní skupina složená ze zástupců resortů, která má na starosti vzdělávání obyvatelstva v bezpečnostních tématech. V roce 2016 byla pod vedením MV - GŘ HZS ČR vytvořena zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu. Ze zprávy se můžeme dozvědět, že témata jsou na školách vyučována průřezově s ostatními vyučovanými předměty a že jejich začlenění je dostačující ale nekoordinované. RVP ZV sice vymezuje obsah a délku výuky bezpečnostních témat, ale neudává přesnější údaje, školy si tak mohou samy začlenit témata do výuky. V této situaci ale přechází určitá povinnost na pedagogy, tzn. přesně rozvrhnout, kdy se bude daná problematika probírat, znát souvislosti mezi danými tématy a disponovat určitým stupněm znalostí v této oblasti. Na 1. stupni základních škol je problematika adekvátně rozvržena, ale na 2. stupni tomu tak již není. Důvodem je, že na 2. stupni žáci nejsou vyučováni pouze jedním pedagogem, takže se může stát, že nikdo přesně neví, co již žáci probrali v rámci jiného předmětu, a tak daná problematika může být vynechána. Dalším zjištěným problémem je, že ačkoli mají školy možnost vytvořit si samostatný předmět týkající se bezpečnostních témat, který by ulehčil koordinovanost přednášené látky, nečiní tak. Z celkového šetření také vyplynulo, že za poslední dva roky minimum pedagogů absolvovalo kurzy v oblasti bezpečnostních témat. Za účelem vzdělávání pedagogů v bezpečnostních tématech jsou připravovány vzdělávací kurzy, ty se však nemohou rovnat plnohodnotné přípravě na vysokých školách. Vláda České republiky schválila v roce 2011 usnesení č. 734 o začlenění bezpečnostních témat do studijních programů pedagogických fakult. Podoba Usnesení však nestanovuje povinnost vysokým školám k výuce těchto témat, a tak je pouze na nich, zda problematiku začlení do výuky. I když bylo toto usnesení schváleno již v roce 2011, noví absolventi pedagogických fakult nemají dostatečné informace k výuce bezpečnostních témat na základních a středních školách [27].

Zde by byla vhodná komparace našich získaných výsledků s výsledky zprávy meziresortní skupiny. Jak již bylo zmiňováno ve zprávě, bezpečnostní témata jsou nejčastěji vyučována průřezově, což z našich výsledků také vyplynulo. Dle meziresortní skupiny

je vyučování dostačující, ale velice nekoordinované, zvláště na 2. stupni základních škol. Tento negativní aspekt se vyskytl i v našich výsledcích. Zjistili jsme, že začlenění dané problematiky OČMU na některých vybraných školách je sice dostačující z hlediska rozložení látky do předmětů, ale je lehce postrádána praktická výuka. Z našeho šetření jsme také zjistily, že téměř polovina škol má začlenění problematiky do předmětů pod 60 %. Dle mého názoru je začlenění problematiky do předmětů nad 60 % dostačující z důvodu toho, že žákům je sdělována daná problematika ve více předmětech, a tím je i široce pojatá. Je tedy velice závažné, že téměř polovina základních škol z našeho šetření nemá dostatečné začlenění dané problematiky. Této záležitosti, by měla být věnována zvýšená pozornost, aby bylo docíleno žádaných výsledků. Koordinace praktické a teoretické výuky je také vysoce důležitá v zajištění dostatečné připravenosti žáků. Pro výuku dané problematiky je dle mého mínění velice důležité, aby byla koncipována nejen teoretickou formou, ale již zmiňovanou praktickou výukou. Informace v dané problematice se převážně týkají osobního života žáků a ohrožení kolem nich. Proto je důležité, aby si prakticky procvičili, co dělat v daných krizových situacích. Domnívám se, že pokud školy nezmění svůj postoj k výuce této problematiky, nikdy nebude dosaženo potřebných výsledků. Dalším společným výsledkem je neochota škol k zavedení samostatného předmětu. I když pedagogové v rámci rozhovorů sdělili, že dle jejich názoru je výuka problematiky OČMU velice důležitá, školy se téma nesnaží rozšířit. Někteří pedagogové dokonce zastávali názor, že by bylo vhodné vymezit samostatný předmět pro dané téma, který by usnadnil školám výuku, ale většina školských zařízení s tímto nápadem nesouhlasí. Dle jejich názoru není dostatečný prostor pro vznik nového předmětu. Dále se zpráva zaměřuje na využití vzdělávacích kurzů pro pedagogy v problematice OČMU. Ze zprávy je zjevné, že v posledních letech upadl zájem pedagogů o zmiňované kurzy, které jsou důležitou součástí pro přípravu k výuce této problematiky. Z našich výsledků jsme se dozvěděli podobné informace a to, že žádný z našich respondentů neabsolvoval vzdělávací kurzy, a v některých případech o jejich existenci respondenti ani nevěděli. Toto zjištění je velice zarážející, neboť vzdělávací kurzy mají připravit pedagogy na vyučování dané látky, a pokud pedagogové nebudou mít dostatečné znalosti v dané problematice, cílená výuka nebude účelná. Zde můžeme vidět, že stav od roku 2016 se nezměnil, a pokud nebude tato situace nějakým způsobem vyřešena, výuka bezpečnostních témat nebude dostačující.

Jak již bylo zmíněno, se schválením Koncepce ochrany obyvatelstva v roce 2013 byla také zřízena meziresortní pracovní skupina, která měla za úkol zanalyzovat stávající systém výuky na školách a zároveň navrhnout změny k odstranění nedostatků. Později proběhlo

testování žáků Českou školní inspekcí, kterého se účastnilo 200 škol a zhruba 6000 žáků. Výsledky byly opravdu nečekané, jelikož celková úspěšnost dosáhla pouhých 60 %. Oblasti, které dopadly nejhůře, byly „Obrana státu“ a „Mimořádné události“. Žáci nevěděli jak zareagovat při zaznění varovného signálu nebo kde se schovat v případě bouřky. Dopravní výchova nedopadla o nic lépe než již zmiňovaná ostatní témata. Dle Ministerstva školství se změna v zavedení bezpečnostních témat jako povinného předmětu v blízké době nepřipravuje. Prvním úkolem je zjistit, zda je aktuální nastavení bezpečnostních témat v RVP ZV dostačující, a teprve potom by se dalo uvažovat o možném přepracování RVP ZV [28].

Testování žáků ukázalo, jaké jsou opravdové výsledky ve vyučování bezpečnostních témat. Otázkou je, jaká je příčina těchto výsledků. Jednou z možností je nekoordinovanost výuky, která by se dala vyřešit zavedením samostatného předmětu. Zde se opět potýkáme s problémem, že toto rozhodnutí je pouze na školách. Vyřešení dané situace není lehké a dle mého názoru je jedním z řešení uzákonění výuky pomocí samostatného předmětu. Další z možností negativních výsledků jsou nedostatečné znalosti pedagogů v problematice OČMU. I když mají pedagogové možnost absolvovat vzdělávací kurzy v dané problematice, nevyužívají toho. Také pedagogické fakulty mají již od roku 2011 možnost začlenit témata ochrany člověka do svých vzdělávacích programů. Pomocí toho by se docílilo aprobace budoucích pedagogů, kteří by se již vyznali v dané problematice, a byla by tak zajištěna dostatečná výuka. I když pedagogické fakulty mají tuto možnost, od roku 2011 se stav informovanosti nových pedagogů v dané problematice nezměnil. Můžeme tedy konstatovat, že tato metoda zavedení tématu ochrany člověka do studijních programů pedagogických fakult není účinná.

Ministryně obrany Karla Šlechtová v letošním roce přišla s návrhem zavést do základních a středních škol samostatný předmět, který by se zaměřoval na témata ochrany člověka a obrany státu. Šlechtová tvrdí, že z výzkumů je evidentní, že žáci nevědí jak se zachovat v krizových situacích, a proto by bylo vhodné zavést samostatný předmět. Školy s tímto nápadem ale nesouhlasí, zastávají názor, že aktuální výuka je dostačující a že nový předmět by nebylo kam zařadit. Ministryně chce do konce roku předložit vládě novou „koncepti přípravy občanů k obraně státu“, která by také zahrnovala výuku formou samostatného předmětu. [29]

Také již v roce 2016 přišel poslanec Bohuslav Chalupa s návrhem zavedení samostatného předmětu pro témata zabývající se ochranou člověka. I dle jeho názoru zavedení samostatného předmětu a zajištění dostatečné informovanosti pedagogů je dlouhodobý a složitý proces. Při zavedení samostatného předmětu by byla nutná konzultace s pedagogy, kteří se nejlépe pohybují ve vzdělávacích programech škol, a tím i nejlépe vědí jak danou problematiku začlenit. Bylo by nutné přesně stanovit daná témata pro výuku, ale také dobu vyučování a zařazení do určených ročníků škol. Otázka ohledně aprobace učitelů je dalším stěžejním bodem v této situaci. Jak již bylo zmíněno, vysoké školy mají již od roku 2011 možnost vsadit témata ochrany člověka do svých studijních programů, ale je jen na škole, zda se tak rozhodne. Dle poslance Chalupy by bylo vhodné zavést specializované aprobační studium. Tito budoucí pedagogové by byli schopni rozumět celé problematice, ale také v případě mimořádné události, kdy jsou školy často hromadnými shromaždišti, by byli velice užiteční. V součinnosti s obcí by mohli dokonce zpracovávat krizové plány [30].

Zde se opět potýkáme s problémem zavedení samostatného předmětu. Pokud by se začalo vážně uvažovat o tomto zavedení, byl by to dlouhodobý proces, který by zahrnoval mnoho konzultací a to nejen s pedagogy. Podle poslance Bohuslava Chalupy by bylo vhodné zavést specializované aprobační studium. Pokud ale vysoké školy mají možnost začlenit ochranu člověka do svých studijních programů již od roku 2011 a nečiní tak, je dle mého názoru bezvýsledné zavádět specializované aprobační studium. Samozřejmě aprobace pedagogů je jedním ze stěžejních bodů ve vyřešení dané situace. Řešení není opravdu jednoduché, jelikož nejvhodnější situace by byla, kdyby pedagogové měli zájem o vzdělávací kurzy. Z našich výsledků jsme se dozvěděli, že někteří pedagogové se domnívají, že jedním z problémů je to, že jsou kurzy pořádané o víkendech. Další zajímavou informací bylo, že někteří pedagogové se dokonce domnívají, že nepotřebují být vzděláváni v dané problematice.

Ministerstvo školství Slovenské republiky chce také zavést samostatný předmět, který by nahradil dřívější brannou výchovu. Důvodem tohoto zavedení by bylo posílení boje proti extremismu a posílení vlastenectví. Při zavádění samostatného předmětu by dle Ministerstva školství bylo důležité spolupracovat s Ministerstvem obrany tak, aby bylo zajištěno nejlepší řešení pro výuku. V současné době je ve Slovenské republice vyučováno téma ochrany člověka a zdraví pouze průřezově jako u nás v České republice

s tím, že na 1. stupni základních škol je problematika vyučována formou didaktických her a na 2. stupni formou cvičení [31].

Zde můžeme vidět, že situace ve Slovenské republice je podobná jako u nás. I když je výuka lehce rozdílná z důvodu toho, že ve Slovenské republice je forma výuky jinak koncipována, důvody k zavedení samostatného předmětu jsou v celku stejné. Karla Šlechtová ve svém vysvětlení proč zavést samostatný předmět také sdělila, že jedním z důvodů je směřovat žáky k většímu vlastenectví a naučit je „co to znamená být Čech“. V obou případech by zavedení samostatného předmětu znamenalo dlouhodobou přípravu s ohledem na vhodné uzákonění výuky [29].

Jan Horký se ve své bakalářské práci z části zabýval podobným zkoumáním jako my. Zjišťoval, zda se pedagogové zúčastňují školení v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, dále se zabýval tím, zda mají pedagogové zájem o preventivně výchovnou činnost v dané problematice a jaké pomůcky používají k výuce. Z daného šetření bylo zjištěno, že pedagogové vnímají problematiku OČMU jako velice důležitou ve vzdělávacích programech, ale co se týče výuky, upřednostňují pomoc od složek IZS. Složky IZS také dodávají příručky a učební materiály do škol, ty jsou ale pouze předány žákům a pedagogové s nimi z velké části nepracují. Ani školení v dané problematice po většinou pedagogové neabsolvovali, spíše se účastnili školení v první pomoci [32].

Naše výsledky byly z určité části velice podobné z důvodu toho, že respondenti v našem šetření se také neúčastnili žádných kurzů v problematice OČMU, pouze se účastnili kurzů první pomoci. Co se týká upřednostňované výuky složkami IZS, v našem šetření pedagogové zastávali spíše názor kombinace praktické a teoretické výuky, která se sice neobejde bez složek IZS, ale velikou účast na ní mají i pedagogové. Z našeho šetření jsme se také dozvěděli, že pedagogové pracují s nejrůznějšími pomůckami tak, aby byla zajištěná různorodost výuky. I základním školám v našem šetření byly poskytnuty příručky a CD složkami IZS, které pedagogové využívají v rámci své výuky. Celková rozdílnost našich výsledků je patrná převážně ve využívání pomůcek k výuce a z malé části v upřednostňování výuky složkami IZS. I přesto obě šetření měla stejné výsledky ohledně školení v oblasti OČMU, které je důležitou součástí dostatečné připravenosti pedagogů. Je evidentní, že zájem pedagogů o zmiňované kurzy není veliký, a je stálou otázkou, jak zajistit dostatečnou připravenost pedagogů na výuku OČMU.

Pavlaína Pupíková se také ve své bakalářské práci zabývala analýzou současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva. Část její práce se zaměřovala na pedagogické pracovníky, kde bylo zjišťováno, zda si respondenti myslí, že je důležité vzdělávat se v oblasti OČMU. Dále se šetření zaměřovalo na zájem pedagogů o jejich vlastní vzdělávání v této oblasti. Šetření také zkoumalo rozsah výuky OČMU na školských zařízeních, a do kterých vyučovaných předmětů je daná látka zasazena [33].

Na otázku, která se zaměřovala na důležitost tématu OČMU, odpovědělo 96 % pedagogů, že dané téma je důležitou součástí výuky. I v našem šetření vplynuly stejné výsledky ohledně důležitosti daného tématu. Další otázka se zaměřovala na zájem pedagogů o jejich vlastní vzdělávání v oblasti OČMU. I zde byly výsledky téměř stejné, v obou šetřeních většina pedagogů měla zájem o další vzdělávání sebe samých v dané oblasti. Otázka, která se zaměřovala na vyučování tématu OČMU na školách dotazovaných respondentů, byla velice odlišná od našeho šetření. Ze šetření Pupíkové můžeme zjistit, že pouze 45 % pedagogů odpovědělo, že téma OČMU je vyučováno na jejich škole. 32 % respondentů odpovědělo, že daná problematika na jejich škole vyučována není. Z našeho šetření naopak vplynulo, že všechny zkoumané základní školy měly alespoň okrajově zařazené téma OČMU do svých vzdělávacích programů. Další otázka se zaměřovala na to, v jakém rozsahu je téma vyučováno. Bylo zjištěno, že ze 70 % je téma vyučováno průřezově, z 22 % není vyučováno vůbec a 0 % připadlo v šetření samostatnému předmětu. V porovnání s našim dosaženým šetřením je určitě důležité zdůraznit, že ani v tomto případě není nikde vyučováno téma formou samostatného předmětu, ale formou průřezové výuky. Šetření se dále zabývalo tím, v jakých předmětech je daná problematika vyučována. Ze šetření Pupíkové jsme mohli zjistit, že problematika OČMU je nejčastěji vyučována v předmětech jako je přírodopis, výuka ke zdraví, výuka k občanství nebo tělesná výchova. Je evidentní, že od roku 2014 se školy snažily začlenit problematiku do více předmětů, jelikož naše šetření poukázalo také na jiné předměty, jako je chemie, člověk a jeho svět nebo prvouka. Další otázkou bylo, zda si pedagogové myslí, že je aktuální vyučování problematiky OČMU dostačující. 44 % respondentů odpovědělo, že s aktuálním rozsahem výuky souhlasí a neměnili by nic. 42 % respondentů odpovědělo, že neví. Pouze 14 % respondentů zastávalo názor, že by problematika měla být více začleněna do výuky. V našem šetření jsme se také dozvěděli, že většina pedagogů souhlasí s aktuální výukou a pouze malá část by byla pro rozšíření výuky. Šetření Pupíkové se také zaměřovalo na názor pedagogů, zda si myslí, že by bylo vhodné zavést samostatný předmět pro problematiku OČMU. 61 % respondentů bylo toho názoru, že není vhodné zavést

samostatný předmět, a pouze malá část byla opačného názoru. I v našem šetření jsme se setkali s podobnými názory, kdy většina pedagogů byla toho názoru, že není vhodné zavést samostatný předmět pro danou problematiku z důvodu toho, že již není prostor ve vzdělávacích programech pro nový předmět. Další otázka byla zaměřena na využití pomůcek při výuce OČMU. Ze šetření vyplynulo, že nejčastěji pedagogové využívají k výuce učebnice zaměřené na problematiku OČMU, nebo DVD a CD. I naše šetření mělo podobné výsledky až na to, že některé školy v našem šetření využívají více dostupných pomůcek, jako jsou webové stránky nebo příručky od složek IZS. Poslední otázka se zabývala tím, zda byli pedagogové proškoleni v problematice OČMU. Výsledky ukázaly, že pouze 18 % pedagogů bylo proškoleny v dané problematice nebo v první pomoci. 46 % respondentů odpovědělo, že žádné proškolení neměli a 32 % odpovědělo, že neví. Zde je porovnání výsledků rozdílnější z důvodu toho, že v našem šetření všichni pedagogové byli proškoleni v oblasti první pomoci, ale žádný z nich neabsolvoval proškolení v oblasti OČMU [33].

Celkové porovnání dosažených výsledků obou bakalářských prací není příliš rozdílné. Z obou šetření jsme se dozvěděli, že názory pedagogů na problematiku OČMU a na zavedení samostatného předmětu jsou téměř stejné. Nemění se ani zájem o vzdělávání v dané problematice. Naopak rozdílnost se vyskytuje v rozsahu vyučování dané problematiky, kdy je evidentní, že od roku 2014, kdy proběhlo šetření Pupíkové, se problematika OČMU začala začleňovat do více předmětů. Dále můžeme nalézt rozdílnost v pomůckách k výuce dané problematiky, kdy z našeho šetření vyplynulo pestřejší používání pomůcek. Důležité je zdůraznit, že v obou šetřeních byl stejný zájem pedagogů o zavedení samostatného předmětu, kterým by se usnadnila koordinace výuky. Dle dlouhodobých a neměnných názorů pedagogů usuzují, že zavedení samostatného předmětu by nebylo lehké, a pokud tato možnost změny zůstane pouze na školách, dovoluji si říct, že i nemožné.

Dle mého názoru by základní školy měly více začlenit problematiku OČMU do svých vzdělávacích programů nebo by měla být uzákoněna výuka formou samostatného předmětu. Dále by měl být kladen větší důraz na to, aby pedagogové byli pravidelně školeni v dané problematice, nejlépe formou zmiňovaných vzdělávacích kurzů. Pokud nebudou dostatečně zajištěny tyto podmínky, není dle mého mínění jisté, že výuka bude účinnější, než je aktuálně.

7 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou zařazení tématu OČMU do výuky na základních školách z pohledu pedagogických pracovníků. V teoretické části je popsán vznik branné výchovy a její tehdejší začlenění do základních škol. Dále jsou v této části popsány aktuální výukové programy zaměřené na problematiku OČMU, mezi které patří vzdělávací kurzy pro pedagogy, projekty pro žáky nebo materiály k výuce.

V praktické části je pomocí polostandardizovaného rozhovoru s pedagogy provedena analýza aktuálního začlenění problematiky OČMU na vybraných dvanácti základních školách v okrese Kladno. Součástí analýzy je také zjistit, zda pedagogové absolvovali vzdělávací kurzy k problematice OČMU.

Cílem bakalářské práce je zanalyzovat aktuální začlenění problematiky OČMU na vybraných základních školách. Dále práce analyzuje jakou formou výuky je daná látka vyučována a jaký postoj mají základní školy k rozšíření tématu OČMU do jejich vzdělávacích programů.

Z bakalářské práce vyplývá, že všechny základní školy z našeho šetření mají problematiku OČMU zařazenou do vzdělávacích programů, ale téměř polovina škol má zařazení problematiky na mnohem nižší úrovni než ostatní školy. Všechny základní školy využívají nejrůznější projekty pro žáky na rozvoj jejich vědomostí v dané problematice, mezi které patří exkurze ke složkám IZS, branné dny nebo besedy. I když všechny základní školy zastávají názor, že problematika OČMU je velice důležitá ve vzdělávacích programech, nemají zájem výuku rozšířit formou samostatného předmětu. Z práce také vyplývá, že žádný z respondentů se nezúčastnil vzdělávacích kurzů od HZS, které jsou přímo zaměřené na problematiku OČMU.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

IZS	Integrovaný záchranný systém
OČMU	Ochrana člověka za mimořádných událostí
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV - GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HRABINEC, Jiří. *Teorie branné výchovy*. B.m.: Praha: SPN, 1989.
- [2] REITMAYER, Ladislav. *Stručný nástin dějin branné výchovy: Určeno pro posl. fak. pedagog.* B.m.: Praha: SPN, 1987.
- [3] REITMAYER, Ladislav. *Úvod do studia obecné teorie branné výchovy*. B.m.: Praha: SPN, 1981.
- [4] REITMAYER, Ladislav. *Vývoj branné výchovy na českých školách*. B.m.: Praha: SPN, 1979.
- [5] ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. B.m.: Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 978-80-86640-12-9.
- [6] FENCL, Jaroslav. *Branná výchova v základní škole: rukověť pro ředitele a pedagog. pracovníky*. B.m.: Praha: SPN, 1988.
- [7] HANOUSEK, Petr a Luděk DOLEJŠ. *Didaktika školní branné výchovy*. B.m.: Praha: SPN, 1983.
- [8] VOŇAVKOVÁ, Věra. Internetova hra pomůže kantorům naučit děti správně jednat v krizových situacích. *Moderní vyučování*. 2004, **Roc. 10**(c. 10), str. 13. ISSN 1211-6858.
- [9] CHLÍBKOVÁ, Daniela. Tělesná výchova a výuka Ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách. *Moderní vyučování*. 2007, **Roc. 13**(c. 2), str. 18. ISSN 1211-6858.
- [10] KAŠPAROVÁ, Vendula. Výuka Ochrany člověka za mimořádných událostí v základních a středních školách. *Týdeník školství*. 2010, **Roc. 18**(c. 18), str. 10. ISSN 1210-8316.
- [11] TUCIMOVA, Alena. Žáci si vyzkoušeli nácvik první pomoci, poznali také hasičskou techniku a záchranné psy. *Týdeník školství*. 2014, **Roc. 22**(c. 22), str. 7. ISSN 1210-8316.
- [12] Podklady a učebnice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [vid. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx>
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ. Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. *Metodický portál RVP* [online]. 2012 [vid. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-OCHRANY-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH-RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>
- [14] Kurzy pro učitele. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [vid. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

- [15] GŘ HZS ČR. Vyhodnocení evaluačních dotazníků: od účastníků vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů a HZS hl.m. Prahy v kalendářním roce 2016. *HZS ČR* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [16] TALICHOVA, Martina. Hasiči nabízejí učitelům akreditované kurzy. *Učitelské noviny : týdeník pro učitele a pratele školy*. 2017, **Roc. 120**(c. 28), s. 21-22. ISSN 0139-5718.
- [17] Podíl HZS ČR na realizaci Pokynu MŠMT k výuce Ochrana člověka za mimořádných událostí - Hasičský záchranný sbor České republiky. *HZS ČR* [online]. 2013 [vid. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomoc-skolam-podil-hzscr-na-realizaci-pokynu-msmt-k-vyuce-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti.aspx>
- [18] Ochrana člověka za mimořádných událostí. *OČMU* [online]. 2017 [vid. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.ocmu.cz/>
- [19] Soutěže a výstavy. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [vid. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/sluzby-pro-verejnost-souteze-a-vystavy.aspx>
- [20] Muzeum civilní obrany - Ústí nad Labem. *Muzeum civilní obrany* [online]. [vid. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://www.muzeumcivilniobrany.cz/inpage/muzeum-civilni-obrany/>
- [21] PLUCKOVÁ, Irena, Dušan VIČAR, Tomáš MILÉŘ, Petr SLÁDEK, Ivo SVOBODA, Kateřina ŠMEJKALOVÁ, Jiří ŠIBOR a Magdalena KONEČNÁ. *Jak se zachovat, když: pro 2. stupeň ZŠ vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích*. Duhová řada. B.m.: Brno: Nová škola, 2016. ISBN 978-80-7289-746-9.
- [22] HORSKÁ, Viola, Eva MARÁDOVÁ a Dušan SLÁVIK. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: sebeochrana a vzájemná pomoc: text pro občanskou a rodinnou výchovu*. B.m.: Praha: Fortuna, 2002. ISBN 978-80-7168-829-7.
- [23] Záchranný kruh. *Pro školy* [online]. [vid. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-skoly/>
- [24] MARÁDOVÁ, Eva. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 2007. ISBN 978-80-86991-24-5.
- [25] Ochrana člověka za mimořádných událostí součástí výuky. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [vid. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-soucasti-vyuky.aspx>
- [26] *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030* [online]. [vid. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>
- [27] Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu. *Hasičský záchranný sbor České republiky*

- [online]. [vid. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>
- [28] DOUBRAVA, Lukáš. Dominantou bezpečnostních temat není obrana státu : oblast, jejíž výuka je testem efektivnosti systému RVP/SVP. *Učitelské noviny : týdeník pro učitele a pratele školy*. 2017, **Roc. 120**(č. 33), str. 4-6. ISSN 0139-5718.
- [29] POKORNÝ, Jakub a Lukáš VALÁŠEK. Šlechtová chce nový školní předmět, děti se mají učit bránit vlast. *iDNES.cz Zprávy* [online]. 2018 [vid. 2018-05-05]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/slechtova-skola-predmet-obrana-vlasti-branna-vychova-p09-/domaci.aspx?c=A180212_210241_domaci_pmk
- [30] ŠEDIVÁ, Olga. Deni u nás i ve světě si zada obnovení výuky braně výchovy : říká poslanec Bohuslav Chalupa za hnutí ANO. *Týdeník školství*. 2016, **Roc. 24**(c. 14), str. 3. ISSN 1210-8316.
- [31] FOLENTOVÁ, Veronika. Na školách se bude vyučovat branná výchova jako samostatný předmět. *Denník N* [online]. 2017 [vid. 2018-05-05]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/minuta/764826/>
- [32] HORKÝ, Jan. *Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva, bakalářská práce* [online]. B.m.: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně - Fakulta logistiky a krizového řízení. 2015. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/34481/hork%C3%BD_2015_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- [33] PUPÍKOVÁ, Pavlína. *Analýza současného systému vzdělávání v ochraně obyvatelstva, bakalářská práce* [online]. B.m.: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně - Fakulta logistiky a krizového řízení. 2014. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/30026/pup%C3%ADkov%C3%A1_2014_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Začlenění problematiky OČMU na základních školách	27
Obrázek 2 - Zájem škol o rozvoj žáků	28
Obrázek 3 - Zájem škol o besedy a exkurze s bezpečnostní tematikou	30
Obrázek 4 - Začlenění tématu OČMU do předškolního vzdělávání	31
Obrázek 5 - Důležitost tématu, oproti ostatním vyučovaným předmětům	32
Obrázek 6 - Názor pedagogů na vlastní přínos informací v dané problematice	33
Obrázek 7 - Vzdělávací kurzy pro pedagogy v dané problematice.....	34
Obrázek 8 - Využití pomůcek na výuku dané problematiky	35
Obrázek 9 - Připravenost žáků na zvládnání mimořádných událostí.....	36

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 - Začlenění problematiky OČMU do vyučovaných předmětů.....	27
Tabulka 2 - Využití pomůcek na výuku dané problematiky.....	35

